

Amnesty

NR 1
2024

press

"Vi har inget annat val än att engagera oss, vem ska annars göra det?", menar Alexander Zadruzny, talesperson för Kollektiv sorg.

LJUS I MÖRKRET

Föreningen Kollektiv sorg riktar ljuset mot gatuvaldet och skjutningarna. När samhället kräver hårdare tag, bygger de en egen plattform med medkänsla och gemenskap i centrum.

SIDAN 26

Se inte bara mörkret, se alla dem som kämpar

Vintern har varit lång och mörk. Krigen, alla civila som dödades och så en demokratiutveckling som dessutom går bakåt. I genomsnitt är den tillbaka på 1986 års nivå, enligt forskningsinstitutet V-dems siffror från 2023. I värsta fall blir konsekvensen av allt stirrande ned i mörkret att man inte längre ser alla dem som kämpar för förändring. Som alla de tusentals människor som, trots riskerna, vågade sig ut på gatorna i Moskva för att ta farväl vid oppositionsledaren **Aleksej Navalnyjs** begravning.

2024 GÅR MER än hälften av världens befolkning till val. I vissa länder innebär det mest ett spel för gallerierna, vilket i skrivande stund tycks ha orsakat ett historiskt lågt valdeltagande i Iran. I andra länder kan valutgången avgöra om demokratin överlever eller begränsas, inte minst när det kommer till pressfrihet, rättsväsendets självständighet och organisationsfrihet. Det gör arbetet med att stödja alla rättighetsförsvare viktigare än någonsin.

I det här numret av Amnesty Press intervjuas de som på olika sätt fortsätter arbetet för mänskliga rättigheter, trots att det ibland kan te sig omöjligt, eller

IRA MALLIK
Chefredaktör

FOTO: STEFAN BOHLIN

AMNESTY PRESS är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

REDAKTION: Ira Mallik, redaktör och ansvarig utgivare.
GRAFISK FORM/AD: A4/Lotta Lundin.
REPRO: A4/Lotta Lundin.
ADRESS: Box 4719, 116 92 Stockholm.
TELEFON: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01.
E-POST: ap@amnesty.se
SVENSKA SEKTIONEN: Plusgiro 900072-0, bankgiro 900-0720.
HEMSIDA: amnestypress.se
PRENUMERATION: 250 kr.

TRYCKERI: V-TAB AB, Vimmerby, 2023.
PRESSLÄGGNING 1/2024: 4 mars 2024. Utkommer med fyra nummer 2024.
MANUSSTOPP 2/2024: 29 april 2024.
HOS LÄSARNA: 8 juni 2024.
ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 70 858 exemplar.
ANNONSER: annonser@amnesty.se
OMSLAG: Foto: Alexander Donka.

14 Muralmålningen på organisationen Nunca Más kontor visar porträtt av de 355 som dödades under protesterna i Nicaragua 2018.
FOTO: ERIK HALKJAEER

"Delvis fri" demokrati

8 Journalisten och tidigare Amnestychefen Aakar Patel om krympande pressfrihet och det stundande valet i Indien.

Sorgen föder kampvilja

26 Amnestygruppen Kollektiv sorg menar att de drabbade familjernas sorg är hela Sveriges sorg.

Så utreder Amnesty krigsbrott

22 Fyra bostadshus i Rafah, 95 döda. Två utredare om hur Amnesty Internationals kristeam utreder misstänkta krigsbrott.

DESSUTOM

6 GODA NYHETER
Friad aborträttskampen i Andorra

20 NU
Amnestyrapport om våld mot kvinnor

52 TILLBAKABLICKEN
30 år sedan Nelson Mandela blev president.

Flyktingar passerar gränsen till Tchad.

FOTO: JACOB ZOCHERMAN

Flykten från Darfur

42 I skugga av konflikterna i vårt närområde har attacker på civila i Darfur drivit hundratusentals att fly till grannlandet Tchad.

Ryssland extremistlag

40 En ung kvinna tänder fortfarande sin regnbågslampa hemma. Med den nya lagen mot hbtqi-personer kan det vara förbjudet.

”Kärlek är starkare än rädsla”

RYSSLAND Trots att ryska myndigheter uppmanat människor att undvika ”olagliga folksamlingar”, gick tusentals människor ut för att ta farväl och visa sitt stöd när oppositionsledaren **Aleksej Navalnyj** begravdes i Moskva den 1 mars.

De kom med blommor och ljus, och trots myndigheternas varningar ropades slagord på väg mot kyrkogården: ”Kärlek är starkare än rädsla”, ”Du var inte rädd – och det är inte vi heller” och ”Ryssland ska bli fritt”, enligt Sveriges Radio och BBC. Stora skaror kravallpolis var utkommenderade och avspärrningar hade satts upp vid kyrkan och kyrkogården. Enligt organisationen OVD Info ska 45 sörjande ha gripits i olika städer.

FOTO: TT BILD/ANDREI BOK

GODA NYHETER

Vanessa Mendoza Cortés åtalades för att ha underminerat "regeringens prestige och goda namn".

Aboträttskämpe friad

ANDORRA Aboträttsaktivisten **Vanessa Mendoza Cortés** frikändes från anklagelser om förtal i januari. Åtalet byggde på att hon kritiserat totalförbudet mot abort i Andorra. En nästan fyra år lång rättsprocess ledde i december 2023 till åtal för "brott mot institutionernas anseende". "Ett orättvist åtal, men en viktig seger", skriver Amnesty International. Över 70 000 har skrivit under för Vanessa Mendoza Cortés frihet, och hon riktade ett speciellt tack till alla dem.

– Ni är en del av den här kollektiva och fredliga segern! ■■■

Ursäkt i TV

POLEN Polska public service-bolaget TVP har bett om förlåtelse för hur tv-kanalen har behandlat hbtqi-personer. Den 13 februari i år bad programledaren **Wojciech Szczęsny** om ursäkt i direktsändning för hur frågor kring hbtqi-personers livssituation har beskrivits.

Konservativa partiet Lag och Rättvis tog 2016 kontroll över public service. Sedan maktskiftet i år pågår ett mycket omdebatterat arbete med att reformera public service. Ursäkten från programledaren framfördes i samband med en intervju med två aktivister. ■■■

Andrum för iranska journalister

IRAN. Journalisterna **Elaheh Mohammadi** och **Niloufar Hamed** möttes av en jublande folkmassa utanför Evin-fängelset i Teheran när de släpptes mot borgen den 15 januari. De var bland de första att rapportera om **Jina Mahsa Amini**s död i polisens förvar i september 2022 och greps i samband med regimprotesterna. Men andrummet kan bli kort. Rättsprocessen pågår fortfarande och som en följd av att de firade sin frihet utan hijab anklagas de också för att ha brutit mot slöjtvånget – samma brott som låg bakom gripandet av Amini. Förföljelser och arresteringar av kvinnor som kräver frihet genom att gå barhuvade pågår med oförminskad kraft. ■■■

FOTO: TT BILD/ELAHEH SALEHI

”Detta innebär ett nytt hopp”

INDONESIEN Det sade **Usman Hamid**, Amnesty Indonesien, efter att människorättsförsvararna **Haris Azhar** och **Fatia Maulidiyanti** oväntat friades den 8 januari i en förtalsrättegång som pågått i två år. En minister i regeringen hade anmält dem för att i en Youtube-video ha diskuterat möjliga länkar mellan militärens aktiviteter i Papua och ministrarnas gruvintressen i området. De riskerade fyra års fängelse och stora böter. Friandet ses som en seger för rätten att uttrycka sig fritt. ■■■

Grekland sa JA

GREKLAND I mitten av februari godkände Grekland, som första ortodoxt kristna land, samkönade äktenskap. Giftna personer av samma kön får också rätt att adoptera. ■■■

Hopp om skrotat dödsstraff

ZIMBABWE Zimbabwes president **Emmerson Mnangagwa**, som själv fick en dödsdom emot sig under 1960-talets självständighetskamp, kan nu bli den som avskaffar dödsstraffet i landet. Efter ett regeringsbeslut den 6 februari väntar en omröstning i parlamentet, och allt talar för att förslaget om att skrota dödsstraffet går igenom. Zimbabwe har inte genomfört någon avrättning sedan 2005, men flera dödsdomar har utfärdats. ■■■

Budskapet är: Håll käften!

*I vår går det som brukar kallas världens största demokrati till val. Men Indien är en alltmer tilltufsad demokrati. "Ett hindufascistiskt företag", enligt författaren **Arundhati Roy**. Nu är hon en av de regeringskritiker som väntar på rättegång. Det gör även journalisten och tidigare Amnestychefen **Aakar Patel**.*

TEXT: ANNA DAHLQVIST

Det är tidig kväll i Bangalore är när **Aakar Patel** sätter sig i soffan och slår på kameran. Hunden skäller förtjust i bakgrunden. Patel har precis kommit hem efter en lång dag i domstolen.

– Nästan sju timmar tog det, men den mesta tiden går åt till att vänta, säger han.

Processen handlar om att tillfälligt få tillbaka passet för att kunna åka på en konferens i USA. Det kräver flera domstolsbesök och att vänner ställer upp med ekonomiska garantier.

– Man vänjer sig. För oss är det numera "normalt" att regeringen betar sig som man förväntar sig i en auktoritär stat.

AAKAR PATEL ÄR JOURNALIST och styrelseordförande för Amnesty International India. Innan organisationens verksamhet i Indien avbröts 2020, som en följd av anklagelser om brott mot lagen om bidrag från utlandet, var han dess chef. Att passet konfiskerats hänger ihop med pågående rättsfall mot honom själv. Efter att ha skrivit om premiärminister **Narendra Modis** kasttillhörighet och om att regeringspartiet Bharatiya Janata Party (BJP) profiterar på våld mot muslimer anklagas han för att "verka för fiendskap mellan olika grupper".

– I Indien brukar man säga att rättegångsprocessen är ett straff i sig. Just nu väntar jag på rättegång efter flera anmälningar från BJP:s företrädare och under tiden gäller särskilda villkor, bland annat kring resande.

När jag ber honom om fler exempel på journalister som råkat illa ut skrattar han lite. Det finns ju så många. Han nämner **Siddique Kappan**, som greps när han var på väg till Uttar Pradesh för att rapportera om en gängvåldtäkt, och som – utan rättegång – avtjänade två års fängelse, anklagad för terrorism och pengatvätt. Och så den ➤

INDIEN

HUVUDSTAD: New Delhi.

STATSSKICK: Republik.

YTA: 3 288 000 km²

(Sverige: 449 964 km²).

BEFOLKNING: 1,4 miljarder.

FOTO: PRIVAT

PROCESSEN. Aakar Patel, tidigare Amnestychef i Indien, får inte lämna landet eftersom han är åtalad för vissa av sina texter. Åtal mot medier och enskilda journalister är vanligt och rättegångarna kan hålla på i flera år.

TEMPLET I AYODHYA

Den 22 januari invigde Indiens premiärminister **Narendra Modi** Rama-templet i Ayodhya. 1992 revs en moské på platsen av en hindunationalistisk mobb. I upplöppet som följde dödades 2000 personer. Templet ska ha kostat runt 23 miljarder kronor att uppföra, och invigningen användes av BJP för att sätta igång valrörelsen.

Kashmir-baserade **Sanna Irshad Matto** som nekades lämna landet för att ta emot Pulitzerpriset i New York.

I **REPORTRAR UTAN GRÄNSERS** senaste pressfrihetsindex (2023) hamnar Indien på bottennoteringen 161 av 180 granskade länder. Den oberoende organisationen Freedom House nedgraderade 2021 Indien från "fri demokrati" till "delvis fri demokrati".

– **Regeringen missbrukar lagar om förtal, uppvigling och terrorism mot journalister.** Samtidigt är många av de stora mediehusen beroende av regeringens finansiering. Istället för självständig journalistik ägnar de sig åt självcensur eller, i värsta fall, pr-verksamhet för BJP.

2021 avslöjade Amnesty International, tillsammans med en grupp journalister, att spionprogrammet Pegasus installerats på journalisters, aktivisters och oppositionellas mobiltelefoner i Indien. Högsta domstolen tillsatte en kommitté för utredning, men resultatet har inte offentliggjorts. Senast

under hösten 2023 visade det sig att Pegasus återigen dykt upp på indiska journalisters telefoner.

– Rättssystemet är trasigt, säger Aakar Patel och tar upp bristen i "checks and balances", det vill säga fördelningen av makt som en motkraft till centralisering.

DET SOM OFTA kallas världens största demokrati har, sedan BJP kom till makten 2014, glidit allt djupare ner i ett mörker där kritiker regelmässigt tystas. Och där regeringspartiets ideologi "hindutva", en form av hinduisk nationalism, sällan granskas i media, enligt Aakar Patel.

"Regeringen missbrukar lagar om förtal, uppvigling och terrorism mot journalister."

Aakar Patel

– Vad gäller grundläggande medborgerska rättigheter är demokratin tveklöst svag. När det kommer till rätten att rösta, bilda partier och hålla fria val står sig Indien relativt bra.

I år går Indien till val. Datum har ännu inte fastställts men det väntas bli i april eller maj. Omkring 960 miljoner väljare är registrerade i parlamentsvalet där BJP utmanas av alliansen Indian National Developmental Inclusive Alliance (INDIA). **Finns det en risk att inskränkningar i press- och yttrandefrihet trappas upp inför valet?**

– Jag kan inte föreställa mig hur det skulle kunna bli värre än det redan är, säger Aakar Patel.

I **NEW DEHLI**, drygt 200 mil norr om Bangalore, är författaren **Arundhati Roy** också belagd med reserestriktioner i samband med en rättsprocess. I november tvingades hon ställa in besöket på bokmässan i München, där hon skulle ha invignings-talat. Anklagelsen är densamma som för Patel, om "fiendskap mellan olika grupper", efter ett uttalande om den omstridda delstaten Kashmir för tio år sedan. I ett annat rättsfall behandlas Roys benämning av Indien som "ett hindufascistiskt företag".

– Hon fortsätter att skriva och prata, men vi som skriver på engelska när en begränsad publik, en minoritet av intellektuella, säger Aakar Patel.

Hennes internationella stjärnglans som Indiens kanske mest kända författare med böcker som *De små tingens gud* och *Lyckans*

yttersta ministerium utgör, enligt Patel, inget skydd.

– Hon är inte tillräckligt populär här i Indien.

Och i den mån regeringen nås av kritik från omvärlden kring rättighetsfrågor besvaras det helt enkelt med en hänvisning till landets demokratiska konstitution.

Med det sagt – viss betydelse har ändå internationella påtryckningar. Aakar Patel ger Europaparlamentets agerande kring lagen om medborgarskap från 2019 som exempel. Kritiken var stenhård när Indien klubbade förslaget om att muslimer skulle uteslutas från rätten till medborgarskap vid invandring från grannländerna.

– Jag tror att det är en av anledningarna till att lagen inte har trätt i kraft trots att det gått flera år. Men nu har jag hört att det kan ske inom månader.

SEDAN 2014 HAR flera lagar som riktar sig mot de mer än 200 miljonererna muslimer i landet införts. Aakar Patel kallar lagarna "absurda". Bland annat har äktenskap över religionsgränserna kriminaliserats i flera stater. Straffen för slakt av kor – heliga djur inom hinduismen – och innehav av nötkött har blivit allt hårdare. Våldsamma attacker mot muslimer som påstås förvara nötkött, i flera fall med dödlig utgång, har inte fått rättsliga påföljder.

– Jag är 54 år och har arbetat som journalist i flera decennier, men jag har aldrig tidigare upplevt den typ av våld vi ser i dag, det som kallas "nötkötts-lynchningar". Det är oerhört skrämmande.

FOTO: WIKIPEDIA

ÅTALAD. Författaren och aktivisten **Arundhati Roy** vann internationell stjärnstatus med romanen *De små tingens gud* 1997.

FOTO: WIKIPEDIA

MEDVIND. Löften om ekonomiska reformer och politisk förnyelse gjorde **Narendra Modi** och **Bharatiya Janata Party, BJP**, till vinnare i valen 2014 och 2019.

BULLDOZER INJUSTICE

Amnestys rapport "If you speak up, your house will be demolished: Bulldozer Injustice in India" beskriver rivningar av 128 muslimska hem, affärsverksamheter och religiösa byggnader från april till juni 2022 på order av myndigheter. Rivningarna fungerar som en sorts bestraffning mot personer eller områden med koppling till protester.

FOTO: TT BILD

"Som land är vi så upptagna med att jaga minoriteter nu att nationen "äter sig själv". Det finns inget slut, bara mer förföljelse."

Aakar Patel

➤ De senaste åren har också "bulldozer justice" blivit ett begrepp i indisk media. Aakar Patel beskriver hur hindunationalistiska mobbar uppmuntras av BJP-medlemmar att provocera fram sammandrabbningar i muslimska områden. I en brutal maktdemonstration följer sedan myndigheternas bulldozers som jämnar muslimers hus och affärslokaler med marken. Det var just en sådan händelse som fick Arundhati Roy att kalla Indien ett hindufascistiskt företag i en intervju med Al Jazeera.

– Vi ser sådana här saker varje dag. Och jag skulle säga att det är så djupt rotat nu, polariseringen och våldet, att det skulle fortsätta även utan BJP vid makten, säger Aakar Patel.

Att muslimer hamnar i skottlinjen är, enligt Patel, en logisk följd av BJP:s hindunationalistiska ideologi. I projektet "den stora hindunationen" är muslimer att betrakta som främmande element.

– Som land är vi så upptagna med att jaga minoriteter nu att nationen "äter sig själv". Det finns inget slut, bara mer förföljelse. Samtidigt tar det uppmärksamhet från ekonomin och den utbredda arbetslösheten.

DET HAR BLIVIT FÄRRE tidningar som publicerar Aakar Patels texter. Han säger att regeringens representanter utövar påtryckningar mot redaktörer kring kritiska journalister. Men han fortsätter att skriva och har fortfarande flera plattformar. Han är inte

rädd, låter sig inte tystas, men attackerna mot såväl journalister som civilsamhälle fungerar avskräckande för många. Amnesty är långt ifrån den enda frivilligorganisation som tvingats stänga ned i Indien. Över 20 000 organisationer har stoppats på liknande grunder.

– "Håll käften" är det enkla budskapet. De fryser konton, företrädare grips och fängslas under falska anklagelser om terrorism och pengatvätt.

AAKAR PATEL TAR EN paus och vänder kameran mot det som låter i bakgrunden, två lekande hundar i soffan. Han ler och berättar att det är familjens hund och en gatuhund som brukar komma in i lägenheten. Innan vi lägger på frågor jag om det kommande valet, där **Modi** och BJP i dagsläget ser ut att ligga bäst till.

– De är överlägset mest välfinansierade. Och det saknas verktyg för att ställa dem till svars för maktmissbruket. Men man hoppas ändå ... Med fria val finns alltid en chans.

Det är vägen framåt på lång sikt, menar han, fria val med utrymme för partier som är progressiva och demokratiska, med en starkare opposition som sätter maktmissbruk och brott mot mänskliga rättigheter på agendan.

– På kortare sikt handlar det om att jobba för ett fungerande, självständigt rättssystem som kan sätta stopp för lagar som strider mot konstitutionen, säger Aakar Patel. ■■■

FOTO: TT BILD / XIN YUEWEI

NICARAGUA

HUVUDSTAD: Managua.
STATSSKICK: Republik.
YTA: 130 370 km²
(Sverige: 449 964 km²).
BEFOLKNING: 6,2 miljoner.

SEGLIVAD. Innan valet 2021 fängslades en rad oppositionsledare och journalister. Daniel Ortega valdes till president för en fjärde femårsperiod i rad.

"Vill ni ha dem, så ta dem"

*Sedan president **Daniel Ortega** slog ned protesterna med våld 2018 har flera regimkritiker i Nicaragua dömts till långa fängelsestraff. Nyligen släpptes en grupp obekväma katolska präster och biskopar - och skickades till Vatikanen. De som inte flyr frivilligt, kastas helt enkelt ut. Journalisten **Miguel Mendoza** sattes på ett plan till USA.*

TEXT: ERIK HALKJAER

Miguel Mendoza bor numera i Orlando i Florida. Efter 597 dagar i fängelse i Nicaragua släpptes han plötsligt den 9 februari 2023. Han fråntogs sitt medborgarskap, och tillsammans med 221 andra politiska fångar kördes han till en militärflygplats och flögs till Washington D.C, i USA.

President **Daniel Ortega** hade tröttnat på USA:s påtryckningar om att släppa de politiska fångarna och budskapet var tydligt: Vill ni ha dem, så ta dem.

2006 valdes den gamla gerilla- och revolutionsledaren åter till president, efter en längre period av liberala regeringar. Genom bland annat en rad grundlagsändringar, samt genom att ta kontroll över parlamentet och valmyndigheten lyckades Ortega sedan väljas om i de två följande valen.

Mendoza kommer från en liberal familj som aldrig stöttat vare sig president Daniel

Ortega eller hans parti FSLN (Sandinistiska fronten för nationell frihet).

- Jag har alltid varit oenig med sandinisterna och har aldrig röstat på dem. Faktum är att jag tycker att de nog är det absolut värsta som har hänt Nicaragua någonsin, säger Miguel Mendez.

HAN ÄR EN AV Nicaraguas mest kända sportjournalister med erfarenhet av att rapportera om baseball, boxning och fotboll i regionen och från mästerskap i hela världen, men inte politik.

För sex år sedan rann ett växande missnöje mot president Ortega och FSLN över i landsomfattande protester som blev ett uppvaknande för många i landet. För många är datumet för protesternas första dag, 19 april 2018, numera lika viktigt som nationaldagen. Miguel Mendoza minns dagen tydligt. Datumet är hans födelsedag.

FOTO ERIK HALKJAER

SIDBYTE. Miguel Mendoza övergav sporten och började rapportera från protesterna.

”Regimen gav sig på mig också, men de lät mig av någon anledning, som jag inte riktigt förstår, hållas ett tag.”

Miguel Mendoza

➤ – På eftermiddagen den dagen såg jag att jag fått massa meddelande på min Facebooksida, om att regimen dödade studenter. Och många frågade varför jag inte kommenterade det. Det var då jag bestämde mig. Ingen mer sport, och så satte jag i gång, säger Miguel Mendoza.

PROTESTERNA VISADE ATT det fanns en politisk opposition som kunde hota Daniel Ortega och hans regering. Men demonstranterna möttes med våld av polis och paramilitära styrkor med kopplingar till regimen. 355 personer dödades, 2 000 personer skadades och lika många fängslades. Miguel Mendoza rapporterade om vad som hände på gatorna och på kort tid fick hans inlägg stor spridning. Hans följare ökade till över 100 000.

– **Regimen gav sig på mig också. Man stängde mig ute från alla sportevenemang och paramilitärer hotade mig och min familj med vapen och stal all min radioutrustning, men de lät mig av någon anledning, som jag inte riktigt förstår,** hållas ett tag, berättar han.

Det skulle dröja två år, till 2021, innan han greps. Redan i början av juni hade en rad oppositionspolitiker och människorättsaktivister fängslats inför det stundande presidentvalet i november.

Mendoza berättar hur han lurades av en av sina vänner. Han visste att regimen var ute efter honom, men vännen lovade att han skulle vara säker hos honom. Men kort efter att han anlant omringades huset av

polis. Han hade blivit angiven. Det var den 21 juni 2021.

GRIPANDET AV Miguel Mendoza väckte stor uppmärksamhet internationellt. Eftersom det var okänt vart han hade förts betecknades gripandet först som ett påtvingat försvinnande. Svenska PEN, Reportrar utan gränser och Amnesty International har engagerat sig för Miguel Mendoza.

I häktet hölls han under långa perioder isolerad, fick inte träffa sin advokat förrän han väl satt i rättssalen där domen föll. Sin fru och dotter fick han knappt träffa alls.

Mendoza anklagades för att ha brutit mot en ny lag om att sprida desinformation på nätet och dömdes till nio års fängelse.

Ett och ett halvt år senare hämtades han plötsligt från sin cell. Han tvingades skriva under ett paper om att han avsåg sig sitt medborgarskap och sattes på planet till USA. Alla de 222 fångarna som skickades ur landet fick asyl i USA, liksom deras anhöriga, som Miguel Mendozas fru och åttaåriga dotter.

Idag hyr familjen en liten lägenhet. Utöver enstaka frilansuppdrag gör Miguel Mendoza inslag om situationen i Nicaragua på Youtube.

– Jag hankar mig fram som frilansjournalist i mina egna kanaler, har några fasta radiouppdrag för en av de större nicaraguanska radiostationerna i exil, min fru söker jobb och vår dotter går i skolan. Vi har valt att bo här i Orlando eftersom det är lite billigare, men det är inte lätt att börja om på nytt i ett annat land. ➤

FOTO: CARLOS HERRERA

ÄRR. Protesterna 2018 slogs ned brutalt. Muralmålningen visar några av alla de 355 som dödades för sex år sedan.

FOTO: ERIK HALKJAER

+ PRÄSTERNA

Den 14 januari 2024 släpptes 15 präster, två biskopar och två teologistudenter ur fängelse och utvisades till Vatikanstaten. En av dem var regimkritikern och biskopen **Rolando Álvarez**.

FOTO: TT BILD / OSWALDO RIVAS

”Det började egentligen 2008 när Daniel Ortegas fru Rosario Murillo utsåg sig själv till presidentens press- och kommunikationschef.

MÅNGSYSSLARE. Rosario Murillo, poet och gift med Ortega, var presschef tills hon 2017 blev vice president. Nu står hon på EU:s sanktionslista.

➤ **MER ÄN 200 MIL** söder om Orlando, i Costa Rica, lever **Wendy Quintero**, också journalist från Nicaragua. Hon flydde hemlandet efter att protesterna 2018 och en klappjakt inletts på alla dem som öppet vågade kritisera regimen. Bakom sig lämnade hon sin man och dotter. Nu lever hon på flykt i grannlandet.

Sedan 2018 har den nicaraguanska regimen tvingat fler än 225 journalister att lämna landet. Flera medier har stängts eller tagits över av staten, eller ägare som står staten nära. Det finns inte längre några oberoende dagstidningar i landet. Alla tv-kanaler är regimvänliga.

– Visst, man kan säga att det blev allvar 2018, men vi vet alla att det egentligen började 2008 när Daniel Ortegas fru Rosario Murillo utsåg sig själv till presidentens press- och kommunikationschef. När man i dag tittar tillbaka på hennes åsiktsförklaring kan vi konstatera att allt hon då sade har blivit verklighet – till priset av blod och kulor, säger Wendy Quintero.

ROSARIO MURILLO, NUMERA vice president, pekade då ut privatägda mediekkanaler som en fiende till regeringens politik och svor att marginalisera dem. Flera medier anklagades för att vara finansierade av CIA

och styras av en oligarkisk elit. I skuggan av en åldrande Daniel Ortega anses hans hustru Rosario Murillo idag vara den som verkligen styr Nicaragua. 2017 utsågs hon till vicepresident.

Den nicaraguanska regimen har inte bara slagit ner på medierna, den har även gått hårt mot civilsamhället. Katolska kyrkans alla mässor övervakas och präster och biskopar gripits. 27 privata universitet har stängts. 3 476, hälften av landets alla organisationer och föreningar har förbjudits inklusive Nicaraguas Röda kors-avdelning.

– De ville tysta oss och all form av kritik mot regimen, och många har lämnat landet, säger Wendy Quintero.

De senaste fem åren har fler än 600 000 nicaraguaner flytt landet och sökt asyl, framför allt i USA och Costa Rica. Den som vägrar ta ställning för regimen riskerar att fräntas såväl arbete som möjligheten att studera. Andra har en arresteringsorder hängande över sig.

WENDY QUINTERO BOR i en liten lägenhet i medelklassområdet Los Yoses, nära huvudstaden San José centrum. Under tre år levde hon där ensam i landet, utan sin dotter och man. Hon var flera gånger nära att lägga journalistiken och kampen för de mänskliga rättigheterna åt sidan för att kunna vara med sin familj.

– Till slut kom de hit, min dotter och min man, som också är journalist. Min dotter har, som så många andra unga nicaraguaner, levt i ett limbo efter 2018, utan framtidshopp och möjligheter till studier, men i dag läser hon på universitet här, säger hon och får tårar i ögonen när hon tänker tillbaka på den tiden.

Numera arbetar Wendy Quintero på människorättsorganisationen Colectivo de derechos humanos de Nicaragua Nunca Más, som bildades 2018 i Costa Rica.

– Daniel Ortega, hans fru och deras medlöpare har kidnappat Nicaragua. De är som en mafia som kontrollerar alla vapen, polisen, militären, rättssystemet och systematiskt förtrycker hela landet. De

FOTO: ERIK HALKJAER

ALDRIG MER. Organisationen Nunca Más utreder mer än 1 000 fall av brott mot mänskliga rättigheter i Nicaragua, bland annat 158 fall av tortyr (och 316 fall där nicaraguaner fräntagits sina medborgarskap).

kan göra som de vill efter tycke och smak. De mest grundläggande rättigheterna som att organisera sig, demonstrera eller uttrycka sig fritt finns inte längre, säger Wendy Quintero.

LIKSOM ORGANISATIONEN Nunca Más verkar flera av de stängda organisationerna och medierna i dag från exilen. Med ett helt öppet internet i hemlandet nås ännu stora delar av befolkningen via digitala medier. Organisationen försöker även påverka det internationella samfundet.

Men trots att USA och EU har infört sanktioner mot flera av Nicaraguas statliga institutioner och företag, finns dock flera internationella företag, banker och länder som fortfarande gör affärer med Nicaragua. Daniel Ortega har också vänner bland makthavarna i bland annat Ryssland, Kina, Venezuela och Iran. Sammantaget gör det att sanktionerna inte biter tillräckligt hårt. Men hon har ändå hopp, styret kommer inte vara för evigt.

– Förr eller senare kommer regimen falla och då kommer det krävas stora förändringar. Det är det som alla exilnicaraguaner förbereder sig på, som ger oss kraft. ■■■

Wendy Quintero

FOTO: ERIK HALKJAER

Vare sig samiska företrädare eller miljöorganisationer fick diskutera skog och klimat.

Amnesty kritiserar

SVERIGE När EU-kommissionens ordförande, **Ursula von der Leyen**, i januari besökte Sverige för att diskutera EU-frågor kopplade till skogsindustri och klimatomställningarna var de inbjudna få. Förutom Sveriges och Finlands statsministrar, träffade von der Leyen endast företrädare för skogsindustrin.

Amnesty har uttryckt skarp kritik mot att inte samiska representanter bjöds in eftersom samer är en av de grupper som drabbas hårdast av klimatförändringarna. Organisationen menar att nonchalansen för "för Sveriges folkrättsliga förpliktelser är anmärkningsvärd". IIII

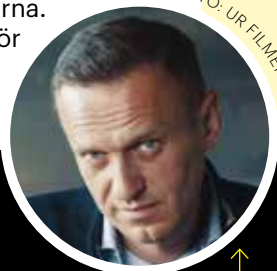

FOTO: UR FILMEN

”Ge inte upp!”

Aleksey Navalnyj om vad han skulle vilja säga till eftervärlden i händelse av sin död i den Oscarsvinnande dokumentären *Aleksey Navalnyj - De sista dagarna i frihet*. Filmen började spelas in efter giftattacken 2020. Finns på SVT Play.

Nerudas död undersöks – igen

CHILE Några dagar efter militärkuppen i Chile 1973 dog poeten och nobelpristagaren **Pablo Neruda** i sitt hem. Nu ska hans död utredas igen, efter flera försök att fastställa dödsorsaken. Ända sedan hans död har det spekulerats om att han mördades på order av diktatorn **Augusto Pinochet**. Vid sin död hade Neruda precis kommit hem från sjukhuset, där han vårdades för cancer och fått en injektion av en läkare. Det är Nerudas släkt som har initierat den nya utredningen. IIII

Pablo Neruda läser in poesi, året är 1966.

FOTO: WIKIPEDIA

Allt för färgglad ponny?

FOTO: SHUTTERSTOCK

Farlig leksak

RYSSLAND En My Little Pony-mässa i Moskva stängdes abrupt av polisen lördagen den 17 februari, efter anklagelser om att mötet var förtäckt hbtqi-propaganda och ansågs uppmuntra icke-traditionella relationer och associerade symboler. Arrangörerna uppger till AP att polisen vid razzian inte kunde hitta några bevis för anklagelserna, men mötet för hängivna My Little Pony-fans stängdes ändå. IIII

FOTO: GETTY IMAGES

Utredningarna tar för lång tid, enligt Amnesty.

Svårt för våldsutsatta att få rättvisa

Kvinnor i Sverige som utsatts för våld och våldtäkt i nära relationer har svårt att få rättvisa, upprättelse, stöd och vård. Det skriver Amnesty i en skuggrapport som lämnats in till Europarådets expertgrupp GREVIO, som granskar hur länder lever upp till Istanbul-konventionen.

– Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem i Sverige och ska bekämpas med full kraft, säger **Katarina Bergehed**, sakkunnig på Amnesty Sverige.

Sedan 2019 har polisen satsat på att förbättra arbetet kring ”särskilt utsatta brottsoffer”, något som gäller brott i nära relation, våldtäkt

mot vuxna och vålds- och sexualbrott mot barn. Amnesty har följt upp satsningen:

– Polisens utredningar måste bedrivas skyndsamt, metodiskt och hålla hög kvalitet så att brotten kan lagföras. Vi kan konstatera att även om man kommit en bit är det är lång väg kvar, säger **Katarina Bergehed**.

En inledande positiv utveckling har avstannat eller vänt nedåt under 2021 och 2022. Siffror från polisens tillsynsenhet visar att antalet våldtäktsutredningar som var öppna efter 12 månader hade ökat med 65 procent mellan 2020 och 2022.

ANNA DAHLQVIST

Hbtqi-personer riskerar stening

JEMEN Den 23 januari dömdes nio personer i Jemen till döden, genom stening eller korsfästelse. Domarna utdömdes i huthikontrollerat område där homosexualitet är förbjudet.

I februari följde ytterligare 13 dödsdomar och tre utdömda piskstraff. Filmer som visar hur minst två män piskas offentligt har spridits i sociala medier och har verifierats av Amnesty Crisis Evidence Lab. Amnesty kräver att det huthikontrollerade rättsväsendet stoppar dödsdomar, tortyr och upphör med förföljelser. IIII

36

tankfartyg med 128 000 ton flytande fossilgas från Ryssland har anläppt svenska hamnar, den senaste 9 februari år. Det uppger Greenpeace som hänvisar till siffror från finländska forskningsinstitutet CREA. Miljöorganisationen menar att det göder Rysslands ekonomi och kräver ett stopp. IIII

"Att utreda handlar om att kunna utkräva ansvar"

Amnestys internationella kristeam utreder och dokumenterar attacker som bryter mot internationell rätt och riktar sig mot civila mål. Det är "det första steget mot att kunna kräva rättvisa för offren" menar utredarna som granskar misstänkta krigsbrott i Gaza.

TEXT: CHARLIE OLOFSSON

Mitt i natten, den 12 december, träffades familjen Harbs hus av en israelisk bomb vid ett israeliskt luftangrepp. Familjen, som bor i Rafah, i södra Gaza, hade tagit emot släktingar som flytt från norra Gazaremsan och det var många som sov i huset när det träffades. Sammanlagt dödades 25 civila, varav tio barn.

Attacken mot familjen Harbs hus är ett av fyra israeliska angrepp mot bostadshus i Rafah som har granskats i en utredning som Amnesty publicerade den 12 februari. Tre av attackerna genomfördes i december förra året och en i januari i år. Utredningen visar att minst 95 personer, varav 42 barn, dödades i de fyra attackerna, som av allt att döma var direkt riktade mot civila. Amnesty bedömer dem som olagliga.

– Vi har utrett om det fanns några militära mål i närheten och det gjorde det inte, och ingen med koppling till husen hade anknytning till Hamas, säger **Budour Hassan**, Amnestys researcher i Israel och Palestina.

Hon är en av dem som arbetar med Amnestys utredningar av misstänkta krigsbrott på Gazaremsan. Över telefon från östra Je-

rusalem intervjuar hon vittnen inne i Gaza.

Enligt internationell rätt får attacker inte riktas mot civila, och om civila riskerar att skadas ska de varnas och ha möjlighet att sätta sig i säkerhet. Vid ett anfall måste också alltid den militära nyttan stå i proportion till riskerna för skador på civila och civil infrastruktur.

– Det finns regler även i krig. Allt är inte tillåtet, säger Donatella Rovera, som arbetar i Amnestys internationella kristeam, baserat i London.

DET INTERNATIONELLA kristeamet leder Amnestys utredningar av misstänkta krigsbrott i Gaza. Eftersom Israel inte släppt in Amnestys utredare i Gaza sedan år 2012 är det inte möjligt att ha en egen utredare från kristeamet på plats i Gaza. Däremot samarbetar man med en lokal fältnätare som var i Gaza när kriget inleddes.

– Av säkerhetsskäl skyddar vi den här personens identitet, men det är en person som vi har arbetat med i över 20 år och litar på, säger Donatella Rovera.

Fältnätaren inne i Gaza besöker och dokumenterar platser där bomber har slagit ner, och etablerar kontakt med vittnen, som

SATELLITBILDER. Bilderna visar bostadshusen där familjen Harb bodde före och efter det beskötts den 12 december. 25 personer dödades och 17 skadades, enligt rapporten.

FOTO: AMNESTY INTERNATIONAL

sedan intervjuas på telefon av antingen Budour Hassan eller Donatella Rovera. Det kan ta timmar eller dagar att få tag i vittnena på grund av det svajiga mobilnätet och de återkommande blackouterna, då elektriciteten slås ut.

VITTNESMÅLEN är viktiga, förklarar Donatella Rovera, men understryker att enskilda individers berättelser alltid verifieras i flera led.

– Det gör vi bland annat genom att prata med många av varandra oberoende personer och genom att granska filmer och foton från händelsen.

Utredarna arbetar till exempel med geolokalisering, för att verifiera att en bild verkligen kommer från den aktuella platsen. De undersöker också satellitbilder,

"Det finns regler även i krig. Allt är inte tillåtet."

Donatella Rovera

FOTO: CHARLIE OLOFSSON

för att bekräfta platsen och tidpunkten för en attack.

Amnesty har inte möjlighet att utreda ens en bråkdel av alla misstänkta krigsbrott i Gaza, och att utreda under pågående krig innebär en rad svårigheter. Samtidigt är det viktigt att vara snabbt på plats och dokumentera, enligt Donatella Rovera. Det går

”Att utreda attacker på civila är det första steget mot att kunna kräva ansvar från förövarna och rättvisa för offren.”

Donatella Rovera

- inte att invänta fred eller vapenvila.
- Varje nytt anfall riskerar att förstöra bevisen från det som hände igår. **Att utreda attacker på civila är det första steget mot att kunna kräva ansvar från förövarna och rättvisa för offren.**

Att utreda krigsbrott kopplade till Palestina och Israel skiljer sig inte från andra utredningar, menar Rovera, men hon tillstår att de starka politiska intressen som omgärdar konflikten blir en extra utmaning för utredarna i arbetet med att verifiera uppgifter.

- Det kan innebära att utredningarna tar längre tid, eftersom det väcks fler frågor, säger hon.

Kristeamets roll är att utreda och dokumentera misstänkta krigsbrott, oavsett vem som begår dem. I Israel och Palestina utreds alltså inte bara misstankar om brott som begåtts av den israeliska militären.

- Amnesty utreder också krigsbrott och andra överträdelser mot internationell humanitär rätt som begås av väpnade palestinska grupper, som vi alltid har gjort, påpekar Rovera.

SOM UTREDARE UPPLEVER Donatella Rovera inte att hon påverkas av att konflikten mellan Israel och Palestina styrs av starka intressen på båda sidor. Hon svarar att hon

har jobbat som utredare för Amnesty i 30 år och har rapporterat från många olika konflikter.

- Det viktigaste i våra utredningar är - i det här fallet, som alltid - att vi publicerar ett material som är korrekt och tål granskning, säger hon.

Donatella Roveras förhoppning är att vetenskapen om att Amnesty utreder krigsbrott i Gaza ska bidra till eftertanke och besinning i konflikten, fast just nu känner hon sig inte övertygad om den effekten. Hon beskriver den pågående konflikten i Gaza som något i särklass på grund av hur kriget under kort tid har drabbat civila.

- Vi pratar om över 30 000 döda och bland dem minst 10 000 barn, av en befolkning på 2,3 miljoner. Det går bortom allt som kan anses lagligt eller som rimliga ”indirekta skador”.

NÄR DEN HÄR artikeln skrivs, i början av mars, har stora delar av Gazas befolkning tvingats fly söderut mot Rafah, vid den egyptiska gränsen. Här lever nu omkring en och en halv miljoner i en stad som före kriget hade omkring 280 000 invånare. Egypten håller gränsövergången stängd för att hindra vad man uppfattar som israeliska planer på att fördriva palestinier från Gaza. Samtidigt byggs ett flyktingläger i öknen, intill gränsen, som beredskap inför en eventuell israelisk markinvasion i Rafah, vilket skulle kunna tvinga palestinier över gränsen. Diskussioner om eldupphör pågår, men har inte gett resultat.

Hotet från Israel om att gå in i Rafah med marktrupper har mött starka reaktioner i omvärlden.

- Vi vet sedan tidigare att markstrider

i tätbefolkade områden innebär enorma risker för civila. En markinvasion i Rafah nu vore förödande, säger Donatella Rovera.

Hon berättar att vissa som flytt från norra Gaza nu flyr ännu en gång, från Rafah till området Deir al-Balah, i mellersta Gazaremsan. Detta är enligt henne ett område där mycket har förstörts och där den humanitära situationen är synnerligen svår.

Samtidigt förvärras läget i hela Gazaremsan.

- Vi måste komma ihåg att situationen för civila har varit extremt svår under mycket lång tid. Gaza låg redan i koma före den här konflikten, på grund av Israels 16 år långa blockad.

I SLUTET AV februari kallade flera internationella hjälporganisationer till en gemensam presskonferens om det svåra humanitära läget i Gaza. Representanter från bland annat Oxfam, Amnesty International, Läkare utan gränser och Refugees International vittnade om en kollapsad sjukvård och en situation som snart kommer urarta i svält, i synnerhet i norra Gaza, dit i princip ingen nödhjälp når.

Gemensamt framhöll organisationerna att det enda sättet att möta krisen i Gaza är att få till stånd en vapenvila. Det, menade de, är nödvändigt för att kunna sätta in resurserna som krävs på sjukhusen och skicka in stora konvojer med nödhjälp. Så länge kriget rasar, menar de, kan varken sjukvårdspersonal eller andra hjälparbetare göra sitt jobb.

- Vi har haft sjukvårdare som har blivit skjutna av prickskyttar när de har stått inne på sjukhusen, vid sidan av sängarna, hos sina patienter, sade **Avril Benoit**, verkställande direktör på Läkare utan gränser.

I takt med att kriget fortgår anser Budour Hassan att det har blivit allt svårare att beskriva situationen i Gaza. Uttryck som ”humanitär katastrof” har börjat kännas slitet och fångar inte sorgen och ilskan hon hör när hon pratar med vittnen inne i Gaza.

Hon berättar om vittnesmålet från **Ahmad Nasman**, i Rafah. I december träffades huset där han och hans familj bodde vid en attack, som enligt Amnesty av allt att döma var riktad direkt mot deras hus, trots att det inte fanns några militära mål i närheten.

SATELLITBILDER. Byggnaden där familjen Nasman och andra flyktingar var inhysta före och efter angreppet den 14 december 2023.

FAMILJEN NASMAN. Fem av de sex barnen på bilden är idag döda. Två av barnen var Ahmad Nasmans.

Ahmad Nasman var på en marknad i närheten när han hörde explosionen och skyndade hem. Där möttes han av ett hus i brand. Bara ruiner, rök och sten fanns kvar. Missilen dödade hans fru och deras tre barn: 5-åriga Arwa, 4-åriga Karam och Ayla, som var tre månader.

Ahmad Nasman förlorade även sina föräldrar och sin syster i bombattacken.

- När jag pratade med honom sa han att hans själ dog med barnen, att den krossades under rasmassorna tillsammans med dem, säger Budour Hassan.

- Han sa att det enda som får honom att vilja leva vidare nu är att han vill ha rättvisa för sina barn, och det är precis det vi arbetar för. ■■■

UTREDNING AV HAMAS

I en utredning av Hamas attack på Israel 7 oktober (publicerad 13 oktober 2023) som gjordes av Amnesty Internationals kristeam, slås fast att Hamas och andra palestinska grupper gjort sig skyldiga till ”massmord, gisslantagande och urskillningslösa attacker mot civila”. Arbetet gjordes bland annat genom att verifiera videoinspelningar från attackerna.

Kampvilja föds ur

53 döda efter 109 skjutningar och 351 bombdåd i Sverige 2023 – en pågående kris utan slutdatum. Föreningen Kollektiv sorg riktar strålkastarljuset mot den förtvivlan och de trauman som sliter sönder vardagen. När samhället svarar med hårdare tag, söker de lösningar i gemenskap.

TEXT: ÜLKÜ HOLAGO
FOTO: ALEXANDER DONKA

sorgen

LJUSMANIFESTATION. På Internationella dagen för mänskliga rättigheter tänds ljus till minne av barn och unga som drabbats av gatuvåldet.

KÄRLEK OCH GEMENSKAP. Så minns Sakariya Hirsi sin uppväxt på Risingeplan i Järvastadsdelen. Men de senaste årens skjutningar och våld har gjort att många Tenstabors vardag tyngs av oro och otrygghet.

D

Det har med åren blivit lättare att passera grillkiosken där det hände.

Där, en oktoberkväll 2013, intill tunnelbaneuppgången mitt i Tensta centrum, undgick då 16-åriga **Sakariya Hirsi** med en hårsman att hamna i skottlinjen vid en av områdets första skjutningar i den våldsvåg som skulle följa. Han, som bara var på väg från simträningen för att köpa kebab.

Gärningspersonerna kom på elsparkcykel. En av dem drog upp ett vapen och sköt rakt in i grillkiosken. Fyra unga män skadades, varav en allvarligt.

– Jag minns att jag såg händelsen framför mig väldigt tydligt, berättar Sakariya Hirsi.

– Jag sprang därifrån. Kom hem och sade ”jag såg en skjutning”. Sedan parkerade jag händelsen i ett litet hörn i min skalle.

DET HAR GÅTT tio år och tre månader sedan dess. Sakariya Hirsi återberättar sakligt och osentimentalt händelsen i vardagsrumssoffan hos sina föräldrar på Risingeplan i Tensta där han är uppvuxen. Idag är han 26 år gammal, nygift och grundare av föreningen Kollektiv sorg som genom konst, poesi och samtal hjälper drabbade att hantera trauma relaterat till det dödliga våldet.

Under åren som gått har vapenvåldet i och kring Tensta ökat. För Sakariya har det också inneburit allt fler minnesstunder när

bekanta från uppväxten plötsligt rycks bort.

– Tensta, som vi alla såg som en plats för kärlek och gemenskap, har blivit en plats för sorg, trauma och där alla bara försöker ta sig igenom sin vardag, säger Sakariya Hirsi.

Poesin blev ett verktyg för att kanalisera frustrationen över utvecklingen.

2015 STARTADE organisationen Förenade förorter poesitävlingen Ortens bästa poet. Det fick Sakariya Hirsi och tusentals unga att skriva och framföra samhällsengagerad spoken word.

– Den gemensamma röda tråden i många dikter var gatuvåldet. Och kärleken till sin mamma. För många av oss var det första tillfället då vi hittade en större gemenskap och igenkänning mellan olika förorter, säger Sakariya Hirsi.

2018 skriver han en dikt, med budskapet att det räcker. ”*Vi klarar inte av fler skjutningar*”.

Dikten antas hösten 2019 av Amnesty kampanj Digital disruptors, där man efterlyst personer som belyser en inrikespolitisk fråga. Ur kampanjen föds föreningen Kollektiv sorg, som idag också är en Amnesty-grupp.

Kollektiv sorg arrangerar bland annat konstutställningar, samtalsstödgrupper och deltar i debatten om gatuvåldets orsaker och konsekvenser.

– De röster jag försöker stärka är föräldrarnas, syskonens, familjernas och grann- ➤

GRILLKIOSKEN. Sakariya Hirsi var bara 16 år när han så en skjutning. Han var på väg hem från en träning.

”Det är en kollektiv sorg, inte bara de drabbade familjernas, utan **hela Sveriges sorg**, vars tyngd alla borde känna.”

SAMTAL OCH POESI. Att skriva dikter har varit en viktig del av det egna sorgearbetet för Ramou Gabbidon och många andra inom Kollektiv sorg.

”Vi behöver prata om varför situationen ser ut så här, om förebyggande arbete, fritidsverksamhet, resurser till skola och socialtjänst.”

► skapets. Vi lägger stor vikt vid att det är en kollektiv sorg, inte bara de drabbade familjernas, utan hela Sveriges sorg, vars tyngd alla borde känna, säger Sakariya Hirsi.

I SAMHÄLLSDEBATTEN OCH politiken är det hårdare tag och nya ordningslagar som stått i centrum de senaste åren. Sakariya medger att skjutningar och kriminalitet är svåra frågor att hantera, men konstaterar att det verkar te sig lättare för personer som inte är uppvuxna i drabbade områden att tala om hårdare tag och högre straff.

– På Östermalm kanske man fokuserar på hårdare straff, men här är det andra frågor som är prioriterade, som barnfattigdom, trångboddhet och resurser i skolan.

Kollektiv sorg har valt att fokusera sitt budskap på förlusten av liv och det trauma som följer. Responsen från omgivningen har varit ”ni har hittat rätt ton”. Sättet, att närma sig frågan genom att framhålla mjuka värden som gemenskap och medkänsla, har varit avgörande för att nå fram till fler. Även de som själva är indragna i kriminalitet kan konstatera: ”Du har rätt, det är hemskt”, säger han.

RAMOU

– När man känner människor som lever i den här miljön är det som att man bara väntar på det – död eller fängelse. Det är den hårda verkligheten.

Ramatoulie Gabbidon eller **Ramou**, som hon kallas av vännerna i Kollektiv sorg, sitter uppkrupen i vardagsrumssoffan hemma i Vällingby. Skrivblocken med dikterna ligger på hyllan, en armlängd bort. Mitt emot står ett tecknat porträtt av Ramous nära anhörige. Vi kan kalla honom Anton. Det har gått fyra år sedan hans död i en skjutning under julhelgerna 2019. År av djup sorg.

Ramou är uppvuxen i Stockholm och ett Västerort stukat av våldsamma konflikter som påverkat hennes uppväxt. Redan under tonåren bevittnade hon hur våldet slog sönder vardagen då kompisars vänner blev skjutna.

Ramou visste att Anton levde under hot. Varje gång telefonen vibrerade av nyhetsnotiser om nya skjutningar, ringde hon genast

ORGANISERING OCH STÖD. Volontärgruppen samlas inför kvällens evenemang.

för att kolla att han levde. Hon slutade gå till skolan.

– Den konstanta ångesten satte spår i mitt liv. Jag kände den på mina axlar hela tiden.

ANTON, SOM SÅ gärna ville skaffa barn, men alltid sade att han inte skulle bli äldre än 25 år. Han visste att den kriminella miljö han levde i inte lämnade särskilt många andra framtidsalternativ än död eller fängelse.

– Han mådde väldigt dåligt av situationen, sade att det inte var det här livet han ville leva, men att när man väl är inne i det finns ingen annan väg ut än att fly. Alltså tagga till ett annat land.

Under deras sista möte, på en uteplats med utsikt i Liljeholmen, sade han ”ta en bild på mig, annars kommer du ångra dig när jag dör”. Ramou svarade ”du är knäpp”. Men de tog en bild.

– Jag önskar att jag hade fler bilder på honom.

Så, dagarna mellan jul och nyår, i en bil med vänner på väg hemåt från en shoppinggalleria mot en gemensam tacokväll. I bilen vibrerar Ramous telefon av ännu en nyhetsnotis. Hon tittar inte. Inte heller svarar hon när telefonen strax därefter börjar ringa. När hon till slut lyfter luren är dödsbudet ett faktum.

Ett dygn senare är hon i Antons hemstad. Det är minnesstund på parkeringen utanför

KOLLEKTIV ERFARENHET. Ramou Gabbidon och Dina Allami har båda förlorat närstående i våldsvågen och är idag två av de ansvariga för samtalsstödet i Collective Talks.

HÅLLUNDA BIBLIOTEK. Alexander Zadruzny deltar i ett panelsamtal om hur svenska medier skildrar socialt utsatta områden.

POESI. Kollektiv sorg sprang ur poesin. Alexander Zadruzny har skrivit texten till kortfilmen "Spillt blod torkar aldrig" som nyligen prisades på Folkets Husbys kortfilmsfestival.

► hans port. Massor av tända ljus på platsen där han tog sina sista andetag.

MORDUTREDNINGEN LÄGGS snabbt ned och efter begravningen får Ramou diagnosen posttraumatiskt stressyndrom, PTSD. Åren som följer präglas av otrygghetskänslor. När hennes man går till mataffären i centrum, sitter hon hemma och pillar sönder naglarna av oro för att höra skott fyras av. Loopar scenarion om att maken kan vara drabbad och hur hon behöver agera för att rädda hans liv. "Jag är ju ändå utbildad vårdpersonal".

– Det var utmattande. Det slet enormt på mig att leva så.

Med hjälp av terapi har det blivit bättre.

– Den del av mig som är rädd tänker att det vore jättebra med hårdare straff och ökad säkerhet. Men jag vet att det i praktiken är dumt. Vi behöver prata om varför situationen ser ut så här, om förebyggande arbete, fritidsverksamhet, resurser till skola och socialtjänst.

Vilka är orsakerna som du ser det?

– Segregation. Och rasism. Barnfattigdom är en annan jätteviktig faktor. Den som inte varit fattig förstår inte att en människa som är det, kan göra vad som helst för att lösa sin situation. Man kan säga "det är

föräldrarnas ansvar" eller "man måste inte bli kriminell". Men jag som själv upplevt barnfattigdom vet att är man desperat så gör man vad som helst för att betala elräkningen om elen stängs av. På riktigt.

RAMOU SOM LÄRT känna Sakariya Hirsi genom poesikretsar gick med i Kollektiv sorg 2020. Tillsammans med en annan drabbad anhängig tog hon initiativ till samtalsstödverksamheten Collective Talks. De använder metoden medmänskligt stöd, där syftet är att lyssna och visa just stöd och tillgänglighet. Samtalen har utformats med hjälp av psykologer och går ut på att anhöriga och andra drabbade av gatuvåldet träffas för att tillsammans bearbeta sorg och trauma i ett fördjupat samtal.

– Vi kände att det inte fanns någonstans att prata om det här. Många gånger har vi gråtit tillsammans. Eller skrattat. Eller varit arga. Men till skillnad från samtalsterapi behöver det inte finnas något slut, för sorgen finns ändå kvar, berättar Ramou.

Så här långt har några hundra personer deltagit i samtalsverksamheten. En del kommer på egen hand, andra har rekommenderats av Brottsofferjouren. Ett forum för närstående där man kan öppna sig utan att bli stämplad är ovärderligt, säger Ramou:

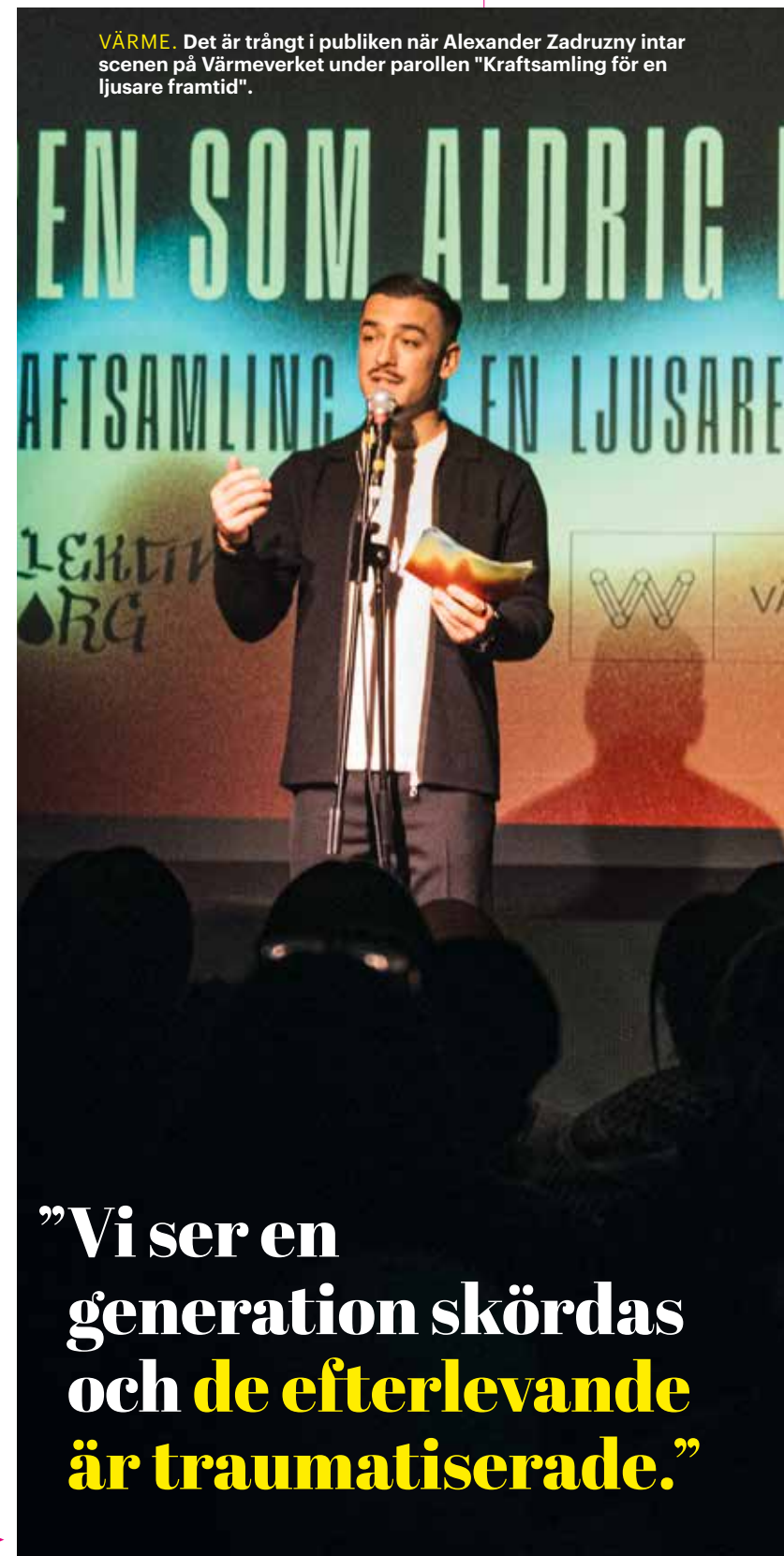
– Det finns fortfarande ett dömande av anhöriga från övriga samhället. Man vet aldrig vad åsikterna kan vara på en arbetsplats till exempel. Första tanken är ofta "varför känner du en kriminell?". Nu är inte alla som dödas kriminella, men oavsett det – ett mord är ett mord.

ALEXANDER

Det är en decembersöndag och FN:s Internationella dag för mänskliga rättigheter. Kvällen innan har mobiltelefoner återigen blinkat av nyhetsnotiser om ytterligare skjutningar. Under veckan som gått har justitieminister Gunnar Strömmer (M) inför samlade pressuppbåd presenterat förslag ur regeringens kriminalpolitiska paket som ska stävja gängbrottsligheten.

I kulturföretaget Värmeverkets studior i Bredäng, södra Stockholm, arrangerar Kollektiv sorg sitt största arrangemang sedan bildandet. Effekterna av skjutvapenvåldet uppmärksammas med poesi, panelsamtal och en ljusceremoni för våldets offer. Besökarna äter soppa och tittar på Husbykonstnären Ailin Mirlasharis videoverk. Föreningen Gatans förband lär ut hur blödningar vid skottskador kan stoppas.

Alexander Zadruzny skär upp klister- ►

VÄRME. Det är trångt i publiken när Alexander Zadruzny intar scenen på Värmeverket under parollen "Kraftsamling för en ljusare framtid".

"Vi ser en generation skördas och de efterlevande är traumatiserade."

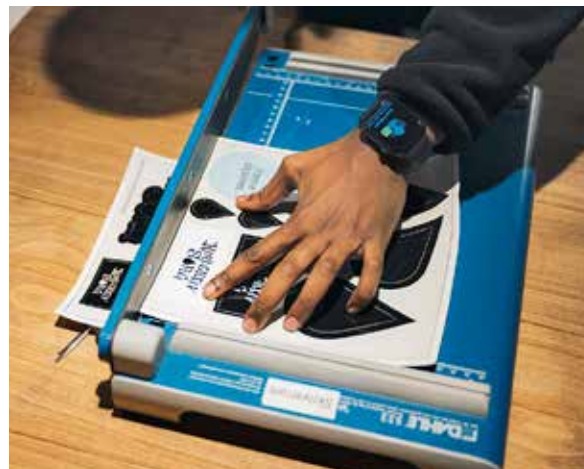
KÄRT MÖTE. Författaren Nicolas Lunabba har kommit till Värmeverket för att dela med sig av erfarenheterna från organisationen Hela Malmö.

ÅSKÅDARSKARA. Hundratals besökare lyssnar på panelsamtal i Värmeverkets fullsatta scenrum.

FÖRSTA HJÄLPEN. Pär Plüschke från föreningen Gatans förband lär ut hur man stoppar en blödning vid skottskada.

SVART DROPPE. Kollektiv Sorg vill särskilt uppmärksamma fem huvudfrågor: barnfattigdom, trångboddhet, rasism och diskriminering, skolans bristande resurser och vikten av trygga mötesplatser.

➤ märksark med Kollektiv sorgs logotyp - en svart droppe. Han är läkarstudent, en av föreningens talespersoner och ansvarig för deras konstverksamhet.

– Om man är uppvuxen i socioekonomiskt eftersatta områden, är de här frågorna väldigt närvarande. Det är oundvikligt.

Det finns händelser här, på hemmaplan i Bredäng, som lett fram till hans engagemang. Även han har förlorat en vän till skjutvapenvåldet och upplevt minnesstunder sedan barnsben.

ALEXANDER NOTERAR ATT det verkar svårt för andra att sätta sig in i hur det är att växa upp med det återkommande ljudet av polishelikoptrar och sirener efter skjutningar, eller att se en polisbil och undra ”kommer de att stoppa mig?”.

– Vi ser en generation skördas och de efterlevande är traumatiserade. I drabbade områden känner många att ”vi måste engagera oss”. Vi har inget annat val, vem ska annars göra det?”.

Alexander Zadruzny pekar på att problemet är nationellt och kräver en annan sorts politik för att komma framåt. Drabbade behöver höras mer, resurser behöver satsas på att utjämna social snedfördelning. Han anser att regeringens nya förslag och lagar, som visitationszoner och kameraövervak-

PANELSAMTAL. MR-frågor i fokus när Nicolas Lunabba från Hela Malmö och Amnestys generalsekreterare Anna Johansson samtalar med moderator Amer Sarsour.

APPLÅDTACK. Kollektiv sorgs arrangörsgrupp på Värmeverkets scen.

ning, är reaktiva, repressiva åtgärder som möjligen kan flytta problem som drogförsäljning en bit bort rent fysiskt, i stället för att komma åt kärnan.

Kollektiv sorg vill se långsiktiga lösningar.

– Skjutningarna är symptom på en sjukdom efter decennier av svek över blockgränserna, oavsett rött eller blått styre. Våra områden har försumrats, många har skrikit sig hessa, men segregationen och barnfattigdomen har ökat. Det här är problem som genomsyrar hela vårt samhälle, men drabbar vissa hårdare, avslutar Alexander Zadruzny.

I SCENRUMMET EN trappa ned har flera hundra besökare bänkat sig för panelsamtal. Diskussionen handlar om skjutvapenvåldet som ett människorättsproblem.

– Mänskliga rättigheter med fokus på rätten till liv är en central del i mitt arbete med Kollektiv Sorg, säger Sakariya Hirsi från scenen.

Situationen är akut, det är alla eniga om. Liksom att lösningar som gör avkall på grundläggande rättigheter aldrig kan vara rätt väg. Det finns en tydlig oro för, och en svidande kritik mot, att beslutsfattarnas lagförslag om visitationszoner, vistelseförbud och hårdare straff som ska komma åt

”Skjutningarna är symptom på en sjukdom efter decennier av svek över blockgränserna, oavsett rött eller blått styre.

Alexander Zadruzny

kriminaliteten, också drabbar de som redan bär bördan av våldets konsekvenser.

Amnestys generalsekreterare, **Anna Johansson**, som deltar i panelen, påpekar rättsosäkerheten i flera av de politiska förslag som läggs fram av regeringen. Det kan innebära en kollektiv bestraffning. Som visitationszoner.

– Tanken att införa särskilda zoner, där människor utan brottsmisstanke kan stoppas och kontrolleras med tvång, är egentligen oerhörd. Jag tror att det här kommer

”Förändring sker genom att samlas och enas, som alla vackra i det här rummet, kring hur vi vill bygga våra områden, ta över byggnader, skapa jobb, bibliotek, aktiviteter, utifrån övertygelsen om att vi är lika mycket värda som alla andra.”

EGENMAKT.
Nicolas Lunabba
menar att enda
vägen framåt är
att samlas och
bygga lösningar
själva.

leda till diskriminering och rasprofilering.
Nicolas Lunabba, författare och medgrundare av organisationen HelaMalmö, river ner applåder när han lyfter behovet av att gå samman.

– Vi måste ställa oss frågan: hur länge ska vi vänta på en förändring som inte kommer från personer som inte bryr sig tillräckligt mycket om oss? Vi (HelaMalmö) drog slutsatsen att vi måste bygga själva, säger han och pekar ut den enda framkomliga väg han ser:

– Genom att samlas och enas, som alla vackra i det här rummet, kring hur vi vill bygga våra områden, ta över byggnader, skapa jobb, bibliotek, aktiviteter, utifrån övertygelsen om att vi är lika mycket värda som alla andra, säger Nicolas Lunabba.

NÅGRA VECKOR EFTER evenemanget har det hunnit bli 2024. Alexander Zadruzny rattar sin bil

genom Bredäng och ser tillbaka på kvällen som, med 500 besökare, överträffade förväntningarna. Många som deltog har vittnat om att kvällen gav hopp efter ett mörkt år, och sagt att det finns kraft i att samlas med andra som delar samma erfarenheter.

– Det var för många ett slags avslut på 2023. Ett väldigt tungt år fyllt av otrygghet och våldseskalering, säger han.

I FÖRÄLDRAHEMMET på Risingeplan i Tensta går Sakariya Hirsi igenom Kollektiv sorgs planer för 2024. Nu väntar arbete med flera nya projekt: poesiworkshops på häkten och verksamheten Paint and Talk, där deltagarna samtalar och målar tillsammans. Längre fram finns större mål, som att starta traumacenter i drabbade områden.

Sakariya påminner om det spända läget i kretsar som utför skjutningarna. En förhoppning han bär är ”färre skjutningar och färre minnesstunder att gå på”.

– Men min högsta dröm är att Kollektiv sorg inte skulle behöva finnas. ■■■

NYA LAGAR OCH FÖRSLAG PÅ DET KRIMINALPOLITISKA OMRÅDET

”Svårförenligt med rättsstatliga principer”

Regeringen har, med stöd av Sverigedemokraterna, intensifierat arbetet med att förändra kriminalpolitiken för att komma åt det grova våldet och organiserad brottslighet. Vid en pressträff den 31 januari utlovade statsminister Ulf Kristersson att nya lagar och verktyg kommer att införas varje månad under 2024.

Den två år gamla myndigheten Institutet för mänskliga rättigheter, (MR-institutet) har till uppgift att främja säkerställandet av mänskliga rättigheter i Sverige.

Det gängrelaterade våldet och dess konsekvenser är en av de frågor som myndigheten uttalat sig om och den definierar skjutningarna och våldet som ett människorättsproblem i sig, bland annat då det hotar rätten till liv.

Myndigheten bevakar även förändringar på det kriminalpolitiska området, utifrån sitt uppdrag om att säkerställa att mänskliga rättigheter efterlevs i Sverige. Den har lämnat remissvar på flera av regeringens lagförslag på området. Den har invändningar mot och avstyrker i sina svar, till exempel förslagen som gäller vistelseförbud, utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel, vräkning av familjer där barn begått brott, visitationszoner (som bytt namn till Säkerhetszoner), användning av biometri, inrättande av ungdomsfängelser och anonyma vittnen.

MYNDIGHETEN UNDERSTRYKER samtidigt att situationen med våld och kriminalitet är ett allvarligt problem som måste åtgärdas, men påpekar att lösningarna måste återfinnas

inom ramen för mänskliga rättigheter.

– Flera förslag kan på olika sätt vara svårförenliga med viktiga rättsstatliga principer. Och när man väl inskränkt friheter är det nog svårt att ta bort reformerna när de inte längre behövs, säger **Fredrik Malmberg**, direktör för Institutet för mänskliga rättigheter på telefon.

I sitt svar om visitationszoner pekar MR-institutet till exempel på risken för diskriminering och godtyckliga ingripanden. Ingreppen i den personliga integriteten anses kunna utgöra ett brott mot Europakonventionen.

LAGFÖRSLAGET OM vräkning av familjer till barn som begått brott tillbakavisas av myndigheten eftersom det inte tar hänsyn till om det finns andra barn i familjen. Förslaget anses riskera att bryta mot Barnkonventionen.

Fredrik Malmberg säger att det finns en överhängande risk att flera av lagförslagen begränsar rätten till personlig integritet, rörelsefrihet och de så kallade ESK-rättigheterna (ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter).

– Förslagen testar inte bara gränserna, utan kan riskera att överskrida gränsen för vad som är förenligt med mänskliga rättigheter, säger Fredrik Malmberg.

Just förslaget om visitationszoner har fått kritik från flera myndigheter, risken för diskriminering och rasprofilering återkommer som invändning i flera remissvar.

MR-institutet uttrycker även, liksom flera myndigheter som avstyrk-

te förslaget om visitationszoner (Justitieombudsmannen, Justiekanslern och Diskrimineringsombudsmannen), en påtaglig irritation över den korta tid myndigheterna fått på sig att svara på remisserna: Fem veckor, med jul- och nyår inräknat. En remissrunda brukar annars vara minst tre månader.

Även civilsamhället har riktat skarp kritik mot flera av lagarna och förslagen på det kriminalpolitiska området. I kampanjen ”Backa demokratin” tar organisationen Civil Rights Defenders upp flera av lagförslagen och varnar för ”kort-siktiga, repressiva lösningar som innebär rättighetsinskränkningar och en försvagad rättsstat”.

Amnesty är inne på samma linje och menar att flera av förslagen ”urholkar förtroendet för rättsstaten och villkorar medborgerliga rättigheter, beroende på din bostadsort och etniska tillhörighet.”

ÜLKÜ HOLAGO OCH IRA MALLIK

LAGÄNDRINGAR

- ✳ Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel
- ✳ Vistelseförbud
- ✳ Visitationszoner/säkerhetszoner
- ✳ Ytterligare utökade hemliga preventiva tvångsmedel
- ✳ Vräkning av familjer där ett barn begått brott

Andra förslag som förbereds:

- ✳ Inrättande av ungdomsfängelser
- ✳ Anonyma vittnen
- ✳ Brottsbekämpning med biometri
- ✳ Sänkt straffmyndighetsålder
- ✳ Utvidgad ungdomsovervakning
- ✳ Utökad användning av häktning av minderåriga
- ✳ Fotboja för unga som vårdas i hemmet/SiS
- ✳ Kriminalisering av deltagande i kriminella gäng

FOTO: ELLIOT ELLIOT

Sammanställningen är ett urval, gjord 25 februari.

Amazon betalar skadestånd till 700 lagerarbetare efter Amnestys rapport om förhållandena för kontraktsanställda i Saudiarabien.

Amazon backar

SAUDIARABIEN Företaget Amazon ska betala 1,9 miljoner dollar som ersättning till 700 kontraktsanställda i Saudiarabien. Detta som svar på Amnestyrapporten *Don't worry, it's a branch of Amazon* som publicerades i oktober 2023. Den visade bland annat hur lagerarbetare lurats av rekryteringsagenter, inte fått ut löner och tvingades leva i undermåliga bostäder. ||||

6,6

miljoner barn i 20 afrikanska länder ska under året få ett nytt vaccin mot malaria, enligt WHO. Nästan en halv miljon barn under fem år dör i sjukdomen varje år. ||||

Könsapartheid

AFGHANISTAN FN:s experter på diskriminering mot kvinnor och flickor vill att gender apartheid – könsapartheid, erkänns som ett brott mot mänskligheten. Efter talibanernas maktövertagande i Afghanistan har diskriminering och förtryck av kvinnor institutionaliserat på alla nivåer i samhället, till en grad som innebär apartheid, menar experterna från fem länder. Det utgör därför ett brott som borde inkluderas i internationell lagstiftning. ||||

Den 15 augusti 2021 återtog talibanerna Kabul.

”Lagen är strategiskt utformad för att tysta kritiker”

KIRGIZISTAN Regimkritiker och organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter i Kirgizistan ställs inför allt fler restriktioner, en upptrappning som har pågått de senaste tre åren. Enligt Amnesty Internationals **Maisy Weicherding** är det en regeringskampanj mot civilsamhället som är ”strategiskt utformad för att tysta kritiker”. Två förslag riskerar nu att förvärra situationen; En så kallad utländsk agentlag som, i likhet med Rysslands modell, gör enskilda och frivilligorganisationer till måltavlor, samt en lag som begränsar media utifrån vaga formuleringar om ”hälsa” och ”moral”. ||||

FOTO: HENNING SCHACHT

Mycket står på spel detta år när val hålls i mer än 70 länder.

Supervalåret 2024 – en global rysare

Supervalåret 2024 inleddes i Bangladesh 7 januari och under året hålls det val i mer än 70 länder, som exempelvis Namibia, Sri Lanka och Jordanien. Även Ryssland och USA går till valurnorna i år.

Och det är mycket som står på spel då många stater står och väger mellan demokrati och auktoritärt styre när mer än halva jordens befolkning röstar. I andra länder tycks valen avgjorda redan på förhand.

Efter valet i Pakistan där partier som har stöd av militären stod som valvinnare har valresultatet ifrågasatts. Inte minst efter att en högt uppsatt valarbetare erkänt omfattande fusk i valet den 8 februari.

I Senegal har valet som skulle

hållits den 25 februari skjutits upp av presidenten **Macky Sall**, vilket lett till omfattande protester. Presidenten har utlovat att han kommer avgå och att nytt val ska hållas, men något nytt datum för valet har inte satts.

Oberoende organisationen Freedom house, som bevakar politisk frihet och demokrati, noterar klokt att ”demokrati handlar om mycket mer än fria och rättvisa val, men det kan inte existera någon demokrati utan dem”. Organisationen har också startat *Election Watch for a Digital Age*, en valbevakningstjänst för en digital tidsålder. Den ger bland annat en överblick på hur val i olika länder störts av digitala påverkanskampanjer.

IRA MALLIK

”Tack!”

Immaculata Mukamugema, samvetsfånge i Rwanda under 1980-talet, riktar sig i förordet på sin franskspråkiga memoarbok *La Survivante* (Överlevaren) till de tio medlemmarna i Amnesty-grupp 21 i Lund för att de gav ”mig hopp och kampvilja i fångelset”. ||||

Liv i Alabama

USA I februari beslutade Högsta domstolen i den amerikanska delstaten Alabama att embryon ska betraktas som barn. Amnesty har kritiserat beslutet och påpekat att embryon och foster inte omfattas av folkrätten. Mänskliga rättigheter gäller alla födda och levande personer.

Delstaten uppmärksammades även tidigare i år då 58-åriga **Kenneth Smith** avrättades med kvävgas. Amnesty International som motsätter sig alla former av dödsstraff uppmanar myndigheterna i Alabama att införa ett moratorium på avrättningar som ett första steg till att avskaffa dödsstraffet helt. ||||

RYSSLAND. Demonstrationer som denna i Sankt Petersburg 2019 är idag omöjliga. Flera hbtqi-organisationer har stängt ner, och allt öppet stöd är straffbart.

FÖRBJUDEN KÄRLEK I RYSSLAND:

“Vem som helst kan ange mig”

I slutet av förra året extremiststämplade Rysslands Högsta domstol "den publika internationella hbtqi-rörelsen". Den svepande formuleringen krymper friheten på alla områden. 24-åriga Maria – som egentligen heter något annat – är tillsammans med en kvinna och bor i Moskva. Hon berättar hur hennes liv förändrats.

TEXT: TATIANA KIREEVA

– Vi ser lagen som ett rejält hot. Folk känner sig arga, rädda och uppgivna. Staten har tagit ifrån oss våra grundläggande rättigheter. Många av mina vänner har lämnat Ryssland. Även de som aldrig kunnat tänka sig att flytta utomlands funderar på det.

✿ Vad tänkte du när lagen infördes?

– Det känns som att jag står på en schavott i väntan på fördröjd avrättning. Ibland får jag tanken "varför finns jag ens?" Staten förnekar min existens. Det är bara en tidsfråga tills de bestämmer sig för att bli av med mig.

✿ Hur lever ni som är kvar i Ryssland?

– Alla har blivit extremt försiktiga och har tagit bort inlägg

på sociala medier där de hade skrivit om sin sexuella läggning. De raderar bilder med sina partners, med regnbågar och annat som kan kopplas till hbtqi.

– Jag har ett inlägg på Instagram där jag skriver att jag är bisexuell och att lagen som förbjuder hbtqi är oacceptabel. Först tänkte jag ta bort inlägget, men jag bestämde mig för att ha kvar det. Det är viktigt för mig att åtminstone någonstans ha en påminnelse om vem jag är.

✿ Kan man leva öppet?

– Jag fortsätter att tala öppet om min sexuella läggning men inte för alla. Nya människor kan vara farliga. Vem som helst skulle kunna ange mig. Många hbtqi-personer döljer det och jag har också blivit mer försiktig – av säkerhetsskäl. Jag har en neonlampa som blinkar i regnbågsfärger och den syns från gatan. Varje gång när jag går hemifrån släcker jag den. Jag vill inte bli mött av poliser när jag kommer hem.

✿ Hur tillämpar myndigheter/polis den nya lagen?

– Än så länge är det oklart hur lagen ska tillämpas. Vi får vänta och se. Nu har vissa ord och symboler förbjudits. Jag är rätt säker på att snart kommer fler att få böter och fängelse.

✿ Finns det någon som protesterar?

– Det finns inga protester och ingen organisation uppmanar till det för att man kan få väldigt långa fängelsestraff.

✿ Hur ser framtiden ut för hbtqi-personer i Ryssland?

– Framtiden är mörk, jag ser inga tecken på att det kommer att bli bättre. Folk kommer att gripas och dömas till fängelse. Vi kommer att tystas ner och förbjudas att älska. Statspropaganda kommer att göra allt för att avhumanisera hbtqi-personer. Självt planerar jag att fly Ryssland. Det är svårt att hoppas på något om man inte känner sig trygg. IIII

EXTREMISTLAG

Den 30 november 2023 extremiststämplades "hbtqi-rörelsen". Den som tillhör en hbtqi-organisation eller uttrycker sitt stöd, kan dömas till fängelse i 12 år. Minst tre organisationer har lagt ner. Lagens skrivning är hemlig, vilket skapar stor osäkerhet. Regnbågsflaggan förklarades i januari 2024 som en förbjuden symbol för "rörelsen" och domstolen uppgav att den identifierat 281 personer som "aktiva deltagare". I tre fall som är kända hittills har böter dömts ut, enligt Human Rights Watch.

FLYKTN FRÅN DARFUR

Det är 20 år sedan folkmordet i Darfur skakade världen. I april 2023 bröt ett nytt inbördeskrig ut i Sudan. I Darfur bedriver milisgruppen RSF en brutal etnisk rensning och civila vittnar om rena massakrer. I grannlandet Tchad samlas flyende och överlevare.

TEXT OCH FOTO: JACOB ZOCHERMAN

Öndskan anländer till Geneina i juni 2023. På kameler, hästryggar och fyrhjulsdrivna bilar. I skydd av mörkret. Först låter den ingenting, men snart tar den form i hjärtskärande skrik och segervissa vrål. Från de som ska dö och från den framstormande hären av beväpnade unga män som ska döda.

Till dessa skrik vaknar **Mustafa Ramadan** med sin fru och sina fem barn. Han förstår att de måste lämna huset, att de beväpnade unga männen snart är där. Familjen smyger ut i den fuktiga natten.

Tunga regnmoln skymmer stjärnorna. Livet ska aldrig bli som det en gång var.

Några kilometer därifrån, nästan ett halvår senare, i Ardamata, upprepas samma sak. Denna gång under en enorm stjärnhimmel då regnperioden är förbi. Där befinner sig läkaren **Garameldin Khafir**, som när solen går upp över hans klinik hittar flera av sina patienter avrättade i sjukhussängarna.

– De var skjutna i hjärtat eller i huvudet, berättar han.

Terrorn pågår under sex dagar. Gara-

meldin Khafir attackeras själv medan han behandlar överlevande på kliniken. En kula har trängt in ovanför hjärtat och går ut vid vänster skulderblad. Tack vare kollegor får han hjälp att stoppa blödningen, och inser att han måste försöka rädda de överlevande som är kvar på sjukhuset.

– Det är min plikt att inte låta mina patienter dö, berättar han.

Han ringer i hemlighet. Viskar fram order till olika människor i mobiltelefonen så de beväpnade unga männen utanför inte ska höra. Sedan ringer de andra vidare ➤

TILL FOTS. En familj anländer från Ardamata. De passerar stenen som markerar att det klarat den farofyllda färden ut från Sudan och in i Tchad.

SUDAN

HUVUDSTAD:

Khartoum.

POLITIK:

Den tidigare presidenten **Omar al-Bashir** avsattes 2019. En övergångsregering bildades och val utlovades. **Abdel Fattah al-Burhan**, general i den sudanesiska armén (SAF), är president sedan militärkuppen 2021.

YTA:

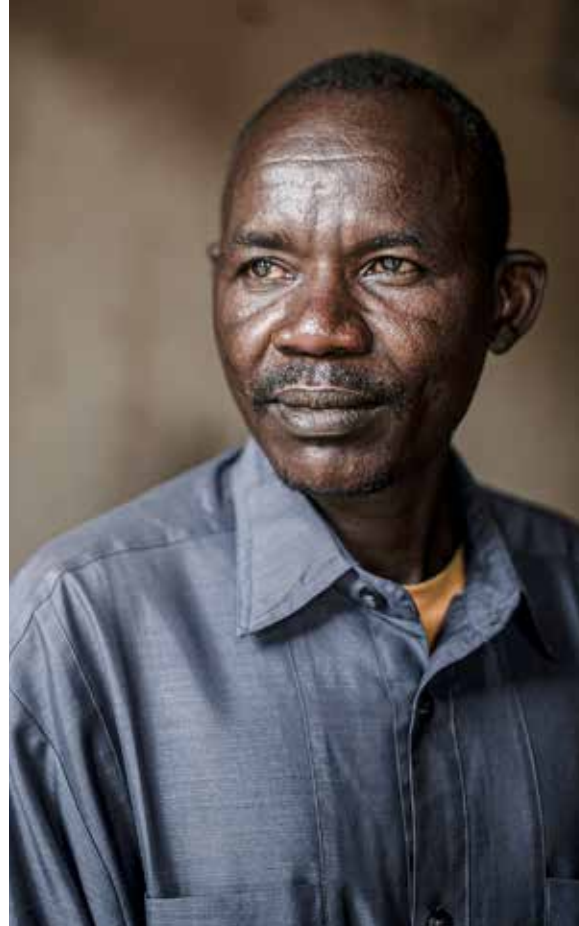
1 840 687 km² (Sverige: 449 964 km²).

BEFOLKNING:

46,4 miljoner.

”När jag flydde låg
det döda kroppar
längs med vägarna
hela vägen till
gränsen. Det var så
många att jag inte
kunde räkna.”

Garameldin Khafir

MASSAKER. Garameldin Khafir visar en video som han filmade med sin telefon tre dagar tidigare i Ardamata.

och telefonkedjan bildar ett logistiskt nätverk där överlevande patienter lastas i olika bilar som via småvägar och mutor tar sig de 35 kilometerna till grannlandet Tchad.

ANGREPPEN PÅ GENENIA och Ardamata ingår i en serie av attacker som riktats mot civila sedan inbördeskriget mellan Rapid Support Forces, RSF, och den sudanesiska

armén, SAF, bröt ut i april 2023. Konflikten rötter löper som trådar tillbaka till det långvariga inbördeskriget som pågick 1983–2005 i Sudan, mellan regeringen i norr och rebellgrupper i söder.

NÄR KRIGET I BÖRJAN av 2000-talet spred sig till Darfur i västra Sudan anlätade dåvarande president **Omar al-Bashir** den arabiska milisgruppen Janjawid för att kväsa missnöjet som lett till uppror bland de afrikanska folkgrupperna i området. Milisgruppen gjorde sig snart ökända för brutala massakrer på civila, där våldet var etniskt motiverat.

Krigets konsekvenser blev enorma: Över två miljoner av sex miljoner invånare tvingades på flykt. Omkring 300 000 människor dog, de flesta av svält och sjukdomar. Internationella brottmålsdomstolen, ICC, i Haag väckte åtal för folkmord mot president Omar al-Bashir.

Janjawid fortsatt framåt. 2013 blev de

en självständig specialstyrka inom SAF, den sudanesiska armén. Strukturerna var desamma och endast namnet nytt: Rapid Support Forces (RSF).

NÅGRA VECKOR EFTER ATTACKEN, när de flesta av patienterna satts i säkerhet, lyckades Garameldin Khafir muta sig genom vägspråren och slutligen ta sig över gränsen till Tchad. Det har gått två dagar sedan hans ankomst, kriget har pågått i sju månader. Trött sitter han i skuggan under en smutsig presenning i det tillfälliga flyktingläger som upprättats. Skotthålet vid skuldran har knappt börjat läka.

– De dödade mina grannar. De sköt mig för att jag behandlade de som var skadade, berättar han.

Attacken mot civila i Ardamata riktades främst mot masalitfolket, men drabbade även andra afrikanska grupper. En FN-rapport som nyhetsbyrån Reuters tagit del av uppger att 10 000–15 000 människor

döddes i Geneina och Ardamata. Garameldin Khafir berättar också om omfattande övergrepp i närområdena:

– När jag flydde låg det döda kroppar längs med vägarna hela vägen till gränsen. Det var så många att jag inte kunde räkna, säger han.

NÄR MILISGRUPPEN RSF blev en självständig säkerhetsstyrka i SAF fick de ansvar för Sudans gränsövervakning trots anklagelser om brutalitet. Vid samma tidpunkt sjösattes en överenskommelse mellan EU och utvalda länder i anslutning till Sahara. Dealen: i utbyte mot pengar, skulle de afrikanska länderna själva förhindra migranter att korsa gränserna för att ta sig vidare mot Europa.

2015 slussades två miljarder euro, 20 miljarder kronor, från EU till de inblandande länderna. I Sudan gick pengarna till RSF, som utöver blomstrande finanser, också stärkte sin ställning när Omar al-Bashir avsattes.

KORT OM SUDAN

1993

Generalen och kuppledaren **Omar al-Bashir** utses till president.

FOTO WIKIPEDIA

2004

Armén går till offensiv mot ett rebelluppror i regionen Darfur i västra Sudan. Arabiska milisgrupper, Janjawid, utför systematiska övergrepp och mord på icke-arabiska bybor i Darfur.

2005

Fredsavtal med rebellstyrkorna i södra Sudan.

”Det är
svårt att
beskriva
sakerna de
gör mot
oss.”

OSÄKER FRAMTID. Mustafa Ramadan förlorade sin fru och sina fem barn när de flydde undan RSF på sin väg mot Tchad. Han ser inte längre någon framtid. Världighet och mänsklighet är viktigt, men det är svårt att beskriva sakerna de gör mot oss, säger han.

I en militärkupp 2021 tog de sedan makten tillsammans med den sudanesiska armén, SAF. Det blev också början till en intern maktkamp.

Kriget bryter ut mellan de båda parterna i april 2023 i huvudstaden Khartoum. Det tar inte lång tid innan det når Darfur. I samband med attackerna mot SAF riktar RSF även in sig på civila från de afrikanska folkgrupperna.

KONFLIKTFORSKAREN Johan Brosché, vid Uppsala universitet, menar att risken för etnisk rensning i området är överhängande. FN och flera organisationer varnade i november 2023 för risken för folkmord. RSF driver under hösten snabbt ut majoriteten av de kvarvarande SAF-soldaterna och tar kontrollen över större delen av Darfur. Johan Brosché menar att inte någon part kommer gå vinnande ur striderna:

– Jag tror att Sudan under den närmaste tiden kommer vara uppdelat i två delar, där RSF kontrollerar västra delen av landet och SAF den östra.

FEMBARNSPAPPAN Mustafa Ramadan lägger händerna för ansiktet och har svårt att hitta orden. Det hörs inte mycket i tystnaden, en susande vind utanför tältet, en bilmotor en bit bort. På den västra sidan om gränsen i

FÖRDRIVNA. Flyktinglägret i Adré i Tchad. Idag har över en halv miljon flyktingar tagit sin tillflykt här och i de karga omgivningarna.

Tchad finns inte så mycket: några små samhällen utslängda över en enorm yta i utkanten av Saharaöknen och ett nyligen uppsatt tältläger för flyktingarna som anlant. Fler än fem miljoner människor har flytt. Närmare 680 000 har kommit till Tchad. Men många nådde inte hela vägen fram:

– Vi kom ifrån varandra under flykten när RSF jagade oss. Sen kom jag hit. Jag väntade men min familj kom inte, berättar Mustafa slutligen.

Till slut begav han sig tillbaka in i Sudan för att ta reda på vad som hänt hans familj. Där fick han reda på att hans fru och fem barn, som färdades med en större grupp människor mot Tchad, blev beskjutna av RSF och försökte fly. De kom till en flod som till följd av regnperioden var fylld till sina breddar. De hade inget annat val än att ta sig ut i vattnet eller stanna och bli skjutna.

– När jag gick längs med floden hittade jag dem. De hade drunknat och låg tillsammans, uppspolade på land. Min fru höll fortfarande vårt yngsta barn i famnen.

Mustafa pratar stötvis för att sedan föra händerna över ansiktet och sitta länge i tystnad.

– Det är svårt att beskriva sakerna de gör mot oss, säger han.

Han säger att mänsklighet och världighet är viktigt. Sedan berättar han fruktansvärda detaljer om de ofattbara övergrepp han själv bevittnat.

REDAN UNDER SOMMAREN 2023 larmar FN om ett utbrett sexuellt våld som riktats mot kvinnor i konflikten. Amnesty International har också dokumenterat övergreppen i bland annat Geneina och Ardamata: Godtyckliga avrättningar av hundratals ➤

2007

FN skickar en fredsbevarande styrka, Unamid, till Darfur. Uppdraget avslutas 2020.

2009

Internationella brottmålsdomstolen (ICC) utfärdar en arresteringsorder för al-Bashirs krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten i Darfur. 2010 kommer en ny som gäller folkmord i Darfur.

2011

Sydsudan bryter sig ur Sudan och blir en självständig nation i juli, men vissa gränskonflikter återstår.

FÖRLUST. Att förlora allt och fly är som att förlora sin identitet, menar Tchads enda aktiva psykiatriker, Eric Kwakya.

➤ civila masaliter i deras hem, barn och kvinnor skjutna, kroppar på gatorna, sexuella övergrepp mot kvinnor.

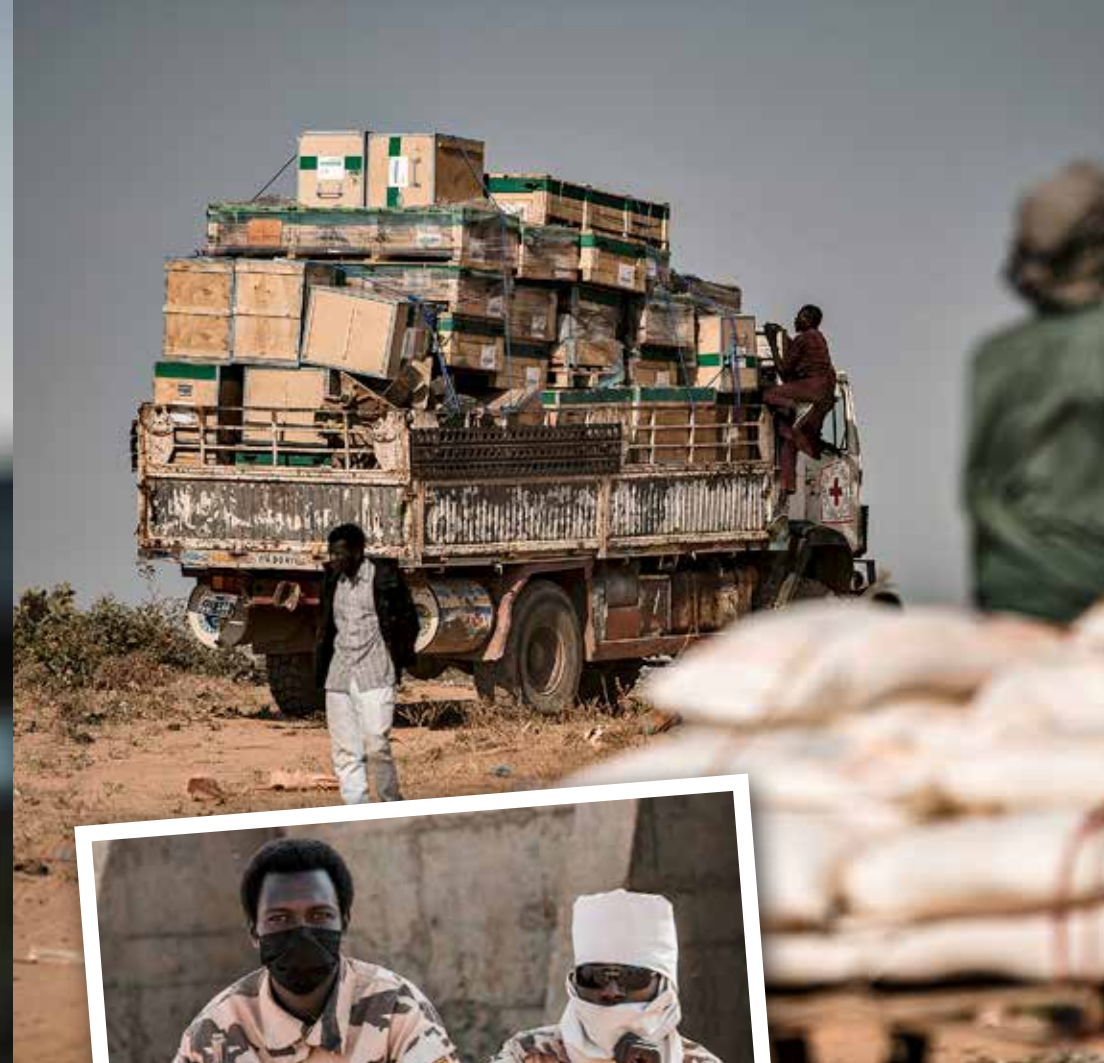
Eric Kwakya är Tchads enda psykiatriker. Sedan 2005 har han arbetat med traumatiserade människor till följd av krig i regionen. De bakomliggande orsakerna till övergreppen på civila handlar om alla år av

konflikt, menar han. Många av soldaterna i dagens RSF var barn under våldsamheterna i Darfur under början av 2000-talet.

– Har man varit barn i krig är det lättare att begå bestialiska handlingar, säger han.

Han oroas över att den cirkel av våld som uppstått kommer vara svår att bryta om de barn och unga som drabbas av kriget inte får behandling för sina trauman, och betonar vikten av gruppterapi för både barn och vuxna. Det ger människor möjlighet att bearbeta upplevelserna tillsammans.

DET FINNS EN STEN som markerar gränsen mellan Tchad och Sudan. Från ena hållet kommer människor, med trötta och tomma blickar. Vissa segnar ner i sanden när de passerat stenen. Andra bär på resten av det som en gång var deras liv. Ibland kommer

SPRIDNINGSRISK. Många är oroliga att konflikten ska sprida sig till Tchad och landet har förstärkt gränsbevakningen. En lastbil väntar på att få åka över gränsen med förnödenheter.

en åsnekärra med delar av hushållet, en fåtölj, ett bord, säckar med mat.

Åt andra hållet är trafiken glesare. Lastbilar med förnödenheter som inte tillåts fortsätta står trötta och väntar. En bit bort, på andra sidan stenen står en pick-up med en monterad kulspruta: RSF, de unga männen med vapen.

GARAMELDIN KHAFIR HAR precis hälsat på patienterna han lyckades få ut från Ardamata för några dagar sedan. Alla har överlevt. Vissa har redan blivit utskrivna från kliniken. Själv har han ingenstans att ta vägen.

Han har ännu inte ens hunnit registrera sig som flykting för att få tillgång till tält, mat och övriga förnödenheter. Istället söker han sig till människor han känner hemifrån för att slippa vara ensam. Han har förlorat allt och har bara med sig kläderna han har på sig. Han skakar i kroppen så fort han sätter sig ner.

Men mitt i all förstörelse, sorg och död finns bara en sak som är säker för Garameldin Khafir:

– Jag ska tillbaka till Ardamata och föra fler av mina patienter i säkerhet, säger han. ■■■

2014

ICC, Internationella brottmålsdomstolen pausar utredningen av misstänkta krigsförbrytelser mot **Omar al-Bashir**.

2019

Omar al-Bashir avsätts och fängslas.

2021

Militärkupp av general **Abdel Fattahal-Burhan** (SAF), med stöd av general **Mohamed Hamdan Dalgalo** (RSF).

2023

15 april övergår förhandlingar om att RSF ska reformeras i samband med ny övergångsregering i väpnade strider med den sudanesiske armén.

Källa: Utrikespolitiska institutet m fl.

KRIGSBROTT

I rapporten *Death came to our home* har Amnesty dokumenterat övergrepp mot civila och krigsbrott som både SAF och RSF gjort sig skyldiga till. Rapporten slår fast att i Darfur-regionen har RSF och andra arabiska milisgrupper utsatt civila masaliter och andra afrikanska folkgrupper för etniskt motiverat våld, godtyckliga avrättningar och övergrepp.

snabba tips

DOKUMENTÄR
Belgiens stulna barn
Regi: Steven Crombez
Finns på UR Play

1 I tre delar skildras ett av den belgiska kolonialismens sista brott. I slutet av 1950-talet stals omkring 20 000 barn från sina mammor och fördes från Kongo, Rwanda och Burundi till Belgien. Barnens mödrar var svarta, fäderna vita och frånvarande. I Belgien sattes barnen i fosterfamilj. Vi får närgånget följa människoöden som är starkt berörande: Jacques som tillsammans med sin son Johan åker tillbaka till Rwanda för att hitta tillbaka till sina rötter, Paul som 60 år senare lyckas försonas med sin mamma. Först 2019 bad Belgien om ursäkt.

PODD
Klimataktivisterna som blev sabotörer
Sveriges Radio/
Konflikt

2 I två delar tar Konflikt grepp om klimataktivisterna. Den första handlar om Sverige och hur det blev möjligt att döma demonstranter till fängelse, genom att åtala för sabotage. Den andra *Så vill Europa stoppa klimataktivisterna* handlar även den om hårdare straff, men också om hur de tyska aktivisterna i Last Generation tog beslutet att förvisa klistret till garderoben. Välgjord journalistik och intervjuer som överraskar.

Välgjord journalistik och intervjuer som överraskar

BOOK
Skuldsatt
Lena Pettersson
Norstedts

3 Detta är en rak och lättläst bok om svenskarnas skulder, en hänsynslös lånebransch och om att var satt i skuld och ofri. Ockerlagen finns överraskande nog kvar, men den används inte – trots att räntor kan uppgå till över 1000 procent. Nyordet evighetsgäldenär får också sin förklaring. Det är en person som är så skuldsatt att snabblånebranschen kan tjäna pengar på vederbörande tills hen dör. Tyvärr finns det vissa som gör just det. I intervjuer skildras de som är drabbade inaktigt. Och de är många: Vid årsskiftet fanns 417 248 svenskar hos Kronofogden.

Fängslande om ungerska revolutionen

Bok: Ungernrevolten
Artur Szulc
Historiska Media

Under några höstveckor 1956 var Ungern skådeplats för en dramatik som slutade med sovjetisk ockupation. Om de dramatiska veckorna 1956 berättar historikern **Artur Szulc** i "Ungernrevolten". Det är en välskriven och fängslande redogörelse där Szulc lyckas åter skapa stämningarna från revolutionens Ungern och förklara det komplicerade spel som utspelades medan världen höll andan inför de dramatiska nyheterna.

Efter stora demonstrationer den 23 oktober återvände **Imre Nagy** som premiärminister och kommunistpartiet bildade en koalitionsregering. När Ungern lämnade Warszawapakten krossade Sovjet till sist revolutionen. Omkring 200 000 ungrare flydde, varav 7 500 kom till Sverige. Först sommaren 1989 revs järnridån och Nagy "rehabiliterades".

ULF B ANDERSSON

DOKUMENTÄRFILM
Barnen från Camp Ashraf
Regi: Sara Moein
Atmo

Flera barn till medlemmar i Folkets mujahedin skickades till Sverige. I filmen reser bland annat Amir Vafa för att träffa sin mamma som nu befinner sig i Albanien.

Kampen gick före barnen

När **Amir Vafa** är på väg för att försöka träffa sin mamma rakar han av sig skägget. Tillsammans med andra exiliranier från Folkets mujahedin bor mamman på gruppens högkvarter i Albanien. Och Folkets Mujahedin gillar inte skägg. "Vem älskar hon mest, Mujahedin eller mig?", frågar han sig. Han är ett av de ungefär tusen barn som bodde på Camp Ashraf i Irak, där Folkets mujahedin (MEK) bedrev en väpnad kamp mot den iranska regimen efter revolutionen 1979. Gruppen har hängivna anhängare, men anklagas också av avhoppare för sektarism.

I **Sara Moeins** dokumentärfilm *Barnen från Camp Ashraf* berättar Amir och tre andra

"Mujahedinbarn" om hur de skildes från sina föräldrar efter att rörelsens ledare beslutat att allt fokus skulle vara på kampen. De var mellan tre och sju år gamla.

Ett hundratal barn hamnade i Sverige där de skulle uppfostas av anhängare för att bli framtida krigare. Flera återvände också som barnsoldater. Hur kunde det hända? Var fanns socialtjänsten och polisen? Och varför reagerade ingen på att fosterfamiljerna följde order från MEK? Frågorna ställs av moderatpolitikern **Hanif Bali**, också han ett av barnen från Camp Ashraf.

Det är genom dem historien berättas: Minnen från barnens sovsal, ett dagis med ett litet zoo, en plats där familjen ut-

gjordes av Folkets mujahedin i ett kollektivistiskt minisamhälle som alltmer kom att likna en sekt. Sedan uppbrottet, det nya livet i Sverige. "Våra föräldrar kom inte efter oss som de lovat", säger Parwin Hoseinia. Även hon söker sin mamma i Albanien, dit Folkets Muhajedin

tog sin tillflykt 2016.

Utan berättarröst eller utomstå-

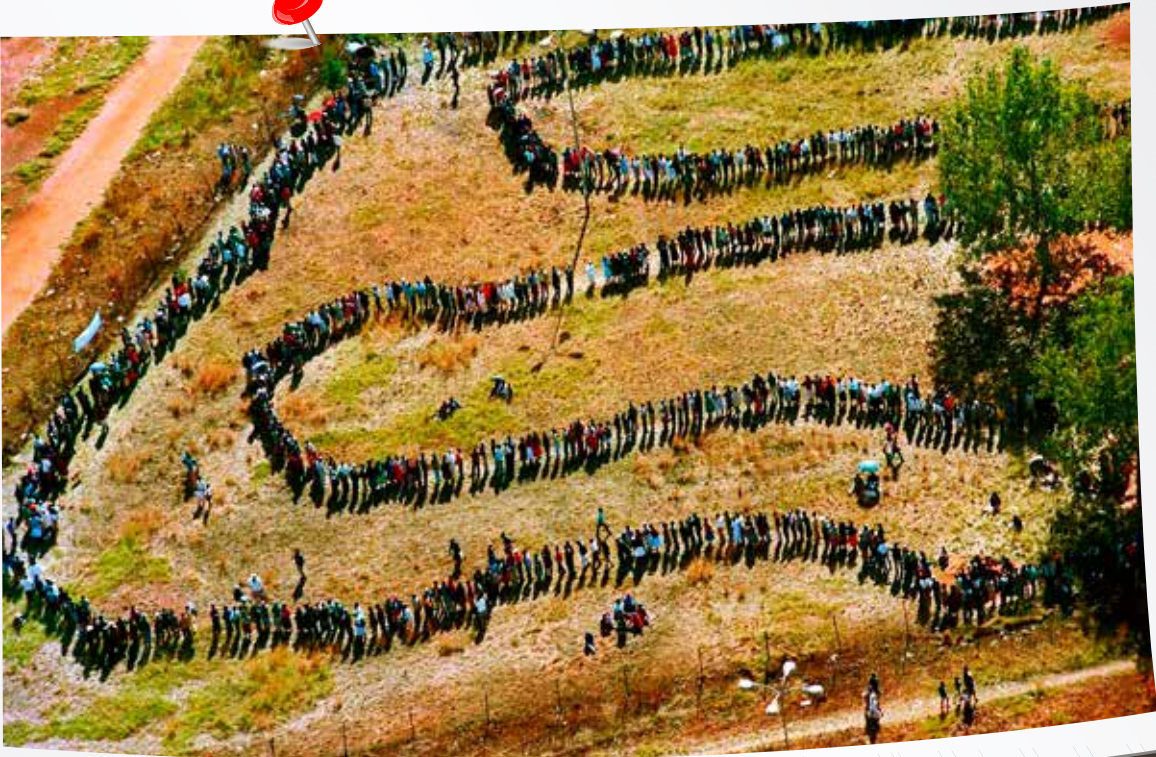
ende experter, men med arkivklipp – bland annat inifrån Camp Ashraf – skildrar Sara Moein sveket mot barnen. Det är hudlöst, nära, men samtidigt med stor skärpa. Och det bär hela vägen.

ANNA DAHLQVIST

30 ÅR SEDAN. Köerna för att rösta ringlade långa till vallokalerna vid det första fria valet i Sydafrika, där alla vuxna fick rösta. ANC vann med 62 procent av rösterna och Nelson Mandela utsågs till president.

Foto: TT/ Denis Farrell

HISTORISKA DAGAR I SYDAFRIKA

DEN 26–29 APRIL 1994 köade 19,7 miljoner sydafrikaner för att få rösta. Valdeltagandet blev nästan 87 procent i det första fria valet någonsin i landet. Vägen dit hade varit lång och svår. Valets segrare, Afrikanska nationalkongressen, ANC, som fick 62 procent, hade bildats redan 1912.

Valet i Sydafrika blev en viktig symbol i en optimistisk epok när demokratisering svepte fram över Latinamerika, Östeuropa, Asien och Afrika.

När apartheid infördes 1948 av Nationella partiet, NP, var tanken att Sydafrikas invånare skulle leva i en total rasåtskillnad. Politiken genomfördes med brutala metoder. När Panafrikanska kongressen, PAC, den 21 mars 1960 genomförde en demonstration mot skärpta passlagar öppnade polisen eld och 69 personer dödades. Undantagslagar infördes och ANC och PAC förbjöds. FN:s säkerhetsråd fördömde (Storbritannien och Frankrike lade ned sina röster) och krävde att apartheid avskaffades.

Apartheidsystemet befästes under de kommande årtiondena. ANC beslöt 1961 att inleda en väpnad kamp men organisationens ledare greps och 1963-1964 dömdes de

flesta till livstids fängelse. ANC:s ledare **Nelson Mandela**, som tillbringade 27 år i fängelse, blev med tiden världens mest kända politiska fånge. Inför Mandelas 70-årsdag arrangerades den 11 juni 1988 en konsert på Wembley i London som sågs av 600 miljoner TV-tittare.

Mot slutet av 1980-talet växte protesterna inne i Sydafrika och apartheidregimen blev alltmer isolerad, även om konservativa politiker som **Ronald Reagan** i USA och **Margaret Thatcher** i Storbritannien motsatte sig sanktioner och stöd till ANC.

Den 11 februari 1990 frigavs Nelson Mandela och sedan inleddes förhandlingar med president **F.W. de Klerk** och trots fortsatt politiskt våld kunde en överenskommelse om övergången till demokrati uppnås och efter valet 1994 blev Mandela president.

Den 29 maj i år ska Sydafrika åter hålla val. När president **Cyril Ramaphosa** tillkännagav datumet påminde han om att valet "också är ett firande av vår demokratiska resa" som inleddes för 30 år sedan.

ULF B ANDERSSON

VARJE ÅR UTFÄRDAR Amnesty International hundratals blyxtaktioner. Det kan handla om samvetsfångar som har fängslats, dödsdömda fångar där en avrättning är nära

förestående, flyktingar som vägras söka asyl eller hotad yttrandefrihet. Amnesty Press väljer ut tre fall i varje nummer.

Advokat gripen

 Den 9 februari 2024 greps **Rocio San Miguel**, en välkänd advokat och människorättsförsvarare i Venezuela, av säkerhetstjänsten. Hon utsattes först för ett påtvingat försvinnande. Myndigheterna har nu angett att hon hålls fängslad i Caracas. Rocio San Miguel anklagas felaktigt för förräderi, konspiration och terrorism. Hennes tidigare partner **Alejandro González Canales** greps vid samma tillfälle och sitter också i fängslad.

SKRIV TILL:
President Nicolas Maduro
Presidente de la República Bolivariana de Venezuela,
Edificio Palacio de Miraflores,
Avenida Urdaneta,
Caracas, Venezuela
Twitter: @NicolasMaduro

President Nicolás Maduro,
I am writing to express alarm over the continued arbitrary detention of Rocio San Miguel. Not only was she subjected to short-term enforced disappearance for five excruciating days, but she continues to be unfairly held in 'El Helicoidé', a detention centre of the Bolivarian National Intelligence Service (SEBIN) in Caracas, Venezuela.

We demand the immediate and unconditional release Rocio, and her former partner Alejandro González Canales, and all those arbitrarily detained for political reasons.

While Rocio remains arbitrarily detained, we call on you to guarantee her safety and that she has immediate access to her lawyers of choice.

Sincerely,

DATUM: Skriv före 15 april 2024.

Åtalad för klädsel

 16 november 2022 greps 29-åriga **Manahel al-Otaibi** av saudiska myndigheter. Hon har åtalats för att ha brutit mot en cyberbrottlag genom att ha twittrat stöd för kvinnors rättigheter och bilder på sig själv till Snapchat där hon inte bär abaya (heltäckande dräkt). Hon utsattes för ett påtvingat försvinnande vid gripandet.

SKRIV TILL:
Waleed Mohammed Al Smani
Minister of Justice Riyadh,
Saudi Arabia Postal Code 11472,
P.O. Box 7775
Email: minister-office@moj.gov.sa

Your Excellency,
I am alarmed that Saudi authorities have forcibly disappeared Manahel al-Otaibi since November 2023. Manahel has been detained since 16 November 2022 and although her whereabouts is still unknown, she now awaits trial in front of the Specialized Criminal Court (SCC) on charges of violating the Anti-Cyber Crime Law for tweeting hashtags in support of women's rights and posting photos on Snapchat of herself at the mall wearing "immodest" clothing. Shortly before her family lost contact with her, she told them that she had been beaten violently by a fellow prisoner.

I urge you to order the immediate and unconditional release of Manahel al-Otaibi, as she is being held solely for peacefully exercising her right to freedom of expression. Meanwhile the authorities must reveal her whereabouts to her family.

Yours sincerely,

DATUM: Skriv före 11 april 2024.

Dödsdom i Iran

 Reza Rasaei riskerar att avrättas i Iran. Han är en 34-årig kurdisk man som tillhör den religiösa minoriteten yarsan. Han greps den 24 november 2023 efter att ha deltagit i en protest med relation till "Kvinna, Liv, Frihet" och har dömts till döden. Den fällande domen byggde på ett erkännande som tvingats fram under tortyr.

SKRIV TILL:
Head of the judiciary
Gholamhossein Mohseni Ejei
c/o Embassy of Iran to the European Union
Avenue Franklin Roosevelt No. 15
1050 Bruxelles
Belgium

Dear Sir,
I am concerned about Reza (Gholamreza) Rasaei who is at imminent risk of execution in Dizel Abad prison, Kermanshah province. I urge you to immediately halt any plans to carry out Reza Rasaei's execution and quash his conviction and death sentence and release him. Pending his release, grant him regular access to his family, chosen lawyer, and adequate medical care; protect him from further torture and other ill-treatment.

Finally, I urge you to grant independent observers access to capital trials connected to protests and immediately establish an official moratorium on executions with a view to abolishing the death penalty.

Yours sincerely,

DATUM: Skriv före 4 april 2024.

Ovanstående vädjandebrev med sammanfattning på svenska finns på amnestypress.se (längst upp i högra hörnet).

Hänt sedan sist

Foto. Bill Leijon.

Bio Aspen i Aspudden, 8 december 2023:

Amnestys kvinnorrättsgrupp och flykting- och migrationsgrupp i Stockholm bjöd på premiär av filmen Long distance swimmer, om de två syriska elitsimmarsystrarna Yusra och Sara. Yusra förbereder sig för OS, Sara ställs inför rätta för sitt humanitära arbete. En slutsåld afton där publiken efter premiärvisningen minglade och lyssnade på panelsamtal.

Foto. Robin Benigh.

Aktion utanför UD, Stockholm, 18 december 2023

"Global day of action" uppmärksammades på många platser runt om i världen. I Stockholm hölls en manifestation utanför utrikesdepartementet med ett krav på eldupphör i Gaza. Senare på kvällen samlades många amnestyaktivister och andra engagerade för en ljusmanifestation med samma budskap.

Foto. Amnesty International

Filmvisning i Lund, 23 januari 2024

Kvinnorrättsgruppen i Lund arrangerade en visning av "We Are Here" och eftersnack med filmskaparna och queeraktivisterna Shitou och MingMing. Filmen handlar om de lesbiska deltagarna i den fjärde världskvinnokonferensen i Peking 1995.

HAR DU PRATAT

Många medlemmar har någon gång blivit uppringda av Amnestys telefonkommunikatörer. Amnesty var en av de första ideella organisationerna i Sverige som med egen personal startade telefoninsamling och det har genom åren varit en viktig kanal för att både hålla kontakten med medlemmar och samla in pengar.

Under pandemin flyttade telefonkommunikatörerna ut från sekretariatet i Stockholm för att arbeta på distans, hemifrån, vilket fungerade bra. Idag sitter telefonkommunikatörer i sina hemstäder och arbetar, vilket gör att Amnesty nu kan ha medarbetare över hela landet. En av dem är Artur Oliva, som arbetar från Växjö, där han kombinerar sitt arbete med heltidsstudier på Linnéuniversitetets sociologprogram.

Vad gör du i jobbet som telefonkommunikatör?

– Jag informerar våra medlemmar om olika pågående fall som Amnesty arbetar med och ställer frågan om man kan tänka sig att stärka sitt stöd till oss. Jag kan också svara på eventuella frågor kring vårt arbete. Det bästa med yrket är att få höra medlemmars engagemang och få feedback om Amnestys arbete.

Hur länge har du jobbat på Amnesty.

– Snart ett år.

Vad lockade dig till att arbeta på Amnesty?

– Mina egna hjärtefrågor är yttrandefrihet och att var och en ska vara fri från omänsklig och grym behandling. Det som gjorde mig intres-

MED ARTUR?

Foto. Privat.

serad var att jag kände att jag kunde bidra till förändring och det var också något nytt från vad jag tidigare arbetat med.

Du pratar med amnestymedlemmar nästan oavbrutet när du jobbar, vilka frågor är det som väcker mest engagemang bland medlemmarna?

– Att vara fri från våld, förtryck och diskriminering är frågor som väcker starkast engagemang bland våra medlemmar och öppnar för viktiga och intressanta samtal.

Har du någonting du vill säga till alla medlemmar som du har ringt?

– Utan er hade Amnestys arbete inte varit möjligt. Jag tackar för era trevliga samtal och ert viktiga stöd.

Olika sätt att stödja Amnesty

Du kan skriva under någon av våra aktioner på amnesty.se/agerahub. Du kan dela de rapporter, upprop och namninsamlingar som vi lägger upp på sociala medier. Du kan bidra med pengar som finansierar våra utredningar, vårt påverkansarbete och vårt arbete med Amnestyfonden. Du kan dela de rapporter, upprop och namninsamlingar som vi lägger upp på sociala medier. Du kan engagera dig i en Amnestygrupp och jobba mer fokuserat med en fråga. Du kan agera på egen hand. Varje insats gör skillnad - därför är du viktig för Amnestys arbete för mänskliga rättigheter. Tack!

STARTA EN EGEN INSAMLING

Det är enkelt och roligt. Starta din insamling på min-insamling.amnesty.se. Dela och inspirera ditt nätverk att stödja din insamling och se den växa i realtid.

BLI MÅNADSGIVARE VIA AUTOGIRO PÅ AMNESTY.SE

Genom att ge via autogiro går mer av din gåva direkt till ändamålet och ditt stöd gör stadig och långsiktig skillnad. Du väljer själv belopp och kan ändra eller avsluta när du vill.

VILL DU HÖJA DITT MÅNADSBELOPP?

Det är enkelt, snabbt och säkert gjort på www.amnesty.se/höj

STÖD AMNESTYS ARBETE MED EN GÅVA

Du kan alltid stödja Amnestys arbete via Swish **900 07 20** eller på amnesty.se samt plusgiro **900072-0** och bankgiro **900-0720**.

INKLUDERA AMNESTY I DITT TESTAMENTE

Läs mer och skriv ditt testamente kostnadsfritt på amnesty.se/testamente

HANDLA I AMNESTYBUTIKEN

Visa att du stödjer Amnesty genom att köpa hållbart producerade produkter till dig själv eller en vän i amnestys webbutik på butik.amnesty.se!

Kan en Postkodlott bidra till ett öppnare och friare samhälle?

Det kanske låter konstigt, men på sätt och vis kan en lott faktiskt bidra till ett öppnare och friare samhälle. Eftersom hela överskottet från Postkodlotteriets försäljning går till 60 viktiga organisationer, bland andra Amnesty International som kämpar för att stärka de mänskliga rättigheterna. Tack vare alla som har eller har haft en Postkodlott har Amnesty hittills fått ta emot 232 miljoner kronor.

Det är det allra bästa med Postkodlotteriet.

Men det finns en sak till som är väldigt bra, och det är att du kan vinna tillsammans med dina grannar, samtidigt som du bidrar.

Visste du att nästan en miljon människor i Sverige är med i Postkodlotteriet? Det är fantastiskt, vilken kraft! Nästan en miljon människor som delar drömmen om att vinna stort – och drömmen om en bättre värld.

*Rickard Sjöberg är programledare
och vinstutdelare i Postkodlotteriet.*

Köp lott eller läs mer på postkodlotteriet.se

Åldersgräns 18 år. Gå in på stodlinjen.se om du eller en anhörig spelar för mycket. Mer info på postkodlotteriet.se

Swedbank

Låt ditt sparande bidra till en bättre värld.

Att välja fonder som arbetar mot specifika mål är ett bra sätt att påverka framtiden. Swedbank Humanfond placerar i företag som jobbar med miljö, mänskliga rättigheter, hjälpverksamhet och forskning. När du investerar i fonden ger du också en gåva – 2 procent av ditt sparande skänks till en organisation som du väljer. Med Humanfonden investerar du inte bara för och i framtiden. Du kan vara med och påverka den.

Historisk avkastning garanterar inte avkastning i framtiden. Värdet på fonden kan minska och öka kraftigt i värde och det är inte säkert att du får tillbaka alla pengar du satt in. Faktablad, informationsbroschyr och information om dina rättigheter finns på swedbankrobur.se

BRÅKA FRÅN GRAVEN

Ta kampen mot förtryckare och orättvisor även efter din död. Skriv in Amnesty International i ditt testamente så hjälper vi dig att fortsätta kämpa för mänskliga rättigheter så länge det behövs.

Skriv ditt testamente kostnadsfritt online på amnesty.se/testamente

SKANNA QR-KODEN OCH KOM DIREKT TILL WEBBSIDAN

AMNESTY
INTERNATIONAL

ehs.se

Studera mänskliga rättigheter!

Enskilda Högskolan
Stockholm

Anmäl dig till höstens program
och kurser senast den 15 april
via antagning.se

Enskilda Högskolan Stockholm • Avdelningen för mänskliga rättigheter och demokrati • www.ehs.se • mrd@ehs.se

VÅRSÄSONGEN ÄR SNART HÄR!

BILLIGA T-SHIRTS AV OTROLIG
KVALITET – SJÄLVKLART
SCHYSST TILLVERKADE!

15%

rabatt i hela butiken
med koden *medlem15*

AMNESTY
INTERNATIONAL

HANDLA PÅ [BUTIK.AMNESTY.SE](https://butik.amnesty.se)

STYRELSENS HÖRNA

Mer aktivism blir därför svaret ...

Ett styrelseuppdrag för Amnesty är både ett hedrande och tufft uppdrag i en tid av å ena sidan ett starkt engagemang för mänskliga rättigheter och å andra sidan starka krafter mot mänskliga rättigheter. Samtidigt som synen på demokrati och mänskliga rättigheter tycks förändras på flera håll i världen, med starkare tycke för auktoritära styren, så har också klimatförändringarna skapat nya utmaningar för vår organisation. Internt och externt.

Vi båda klev in i uppdraget med en vision om att kunna bidra till förändring – för en starkare och ännu mer vital organisation, som lockar fler och har plats för en mängd erfarenheter och perspektiv.

När vi avgår på årsmötet i maj, så lämnar vi en organisation som vågat rannsaka sig själv, samtidigt som den tvingats bredda perspektiven i verksamhet och frågor. Vi har påbörjat ett jämlikhetsarbete med målet att bli en organisation som till fullo välkomnar och har plats för alla. Ett tufft men också självklart arbete. Samhället ger många av oss vissa fördelar, ibland på grund av samhälleliga snedvridningar och som Amnesty behöver vi utmana dessa former av diskriminering även internt, inom vår rörelse och organisation. En konstant demontering av fördomar blir ett måste. Vi behöver alla vara medvetna om hur våra egna privilegier kan få andra att känna sig maktlösa, och tänka på hur vi reagerar på andras privilegier, och därmed kan vi medvetet ändra vårt beteende.

Arbetet för ett jämlikt och antirasistiskt Amnesty Sverige som i sin struktur speglar det svenska samhället måste fortsätta. Detta är livsviktigt i tider av populism och ett alltför ofta nedmonterande av demokratiska principer. Amnesty Sverige behöver fortsätta kampen för rättvisa både inom och utanför Amnesty. För bara så kan vi bli den starka kraft för mänskliga rättigheter som vi behöver vara i denna tid av digital ansiktsgenkänning, aborträtt på tillbakagång, fängslade klimataktivisterna, och ett regeringsunderlag som riskerar att skapa misstro mellan

människor, med angivarlagar och visitationszoner. I dagens samhällsklimat är det så viktigt att minnas att det faktiskt är i motvind som de starkaste rörelserna bildas, det är i motvind som den tydliga aktivismen tar form.

Fokuserar vi på motgångarna är det lätt att bli nedslagna. Men fokuserar vi på kraften hos alla våra aktivister, från gymnasieungdomar till veteranerna som varit med sedan starten, alla ni som otvivelaktigt skickar brev, protesterar i sociala medier, gör era röster hörda på gator och torg, i ur och skur, då vet vi att framtiden är vår. Mer aktivism ger styrka och riktning för de mänskliga rättigheterna och planetens överlevnad. Mer aktivism är alltid svaret.

Anna Fairbrass,
avgående Vice ordförande sektionsstyrelsen

Parul Sharma,
avgående Ordförande sektionsstyrelsen

POSTTIDNING B

Avsändare:
Amnesty International
Box 4719
116 92 Stockholm

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan):

ANNONS

.. EN OSTOPPBAR RÖRELSE!

Foto: Itzel Plascencia López

Foto: Hannibal Hanschke

Foto: Lauren Murphy

Foto: Amnesty International

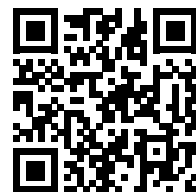
VÄLKOMMEN TILL AMNESTY SVERIGES ÅRSMÖTE 2024 4-5 MAJ I STOCKHOLM

Kampen för mänskliga rättigheter fortsätter och rörelsens kraft behövs mer än någonsin. Det är på årsmötet som du tillsammans med andra i rörelsen inspireras, fattar viktiga beslut för Amnesty Sverige, diskuterar, lyssnar till spännande talare, väljer styrelse och träffas.

Årsmötet hålls på Hallunda Folkets Hus den 4-5 maj 2024.

Mer information om årsmötet och hur man gör för att anmäla sig hittar du på amnesty.se/årsmöte

Varmt Välkommen!

AMNESTY
INTERNATIONAL

